

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Diferenciace předpokladů cestovního ruchu v Podkrkonoší

Differentiation of Tourism Presumptions in Podkrkonoší region

Bakalářská práce

Daniel Matouš

Praha 2009

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Dana Fialová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně, pouze s použitím uvedené literatury.

V Praze dne

Daniel Matouš

Na tomto místě bych rád poděkoval mé školitelce RNDr. Daně Fialové, PhD. za odborné vedení a přínosné připomínky při zpracování této bakalářské práce. V neposlední řadě bych také rád poděkoval všem mým blízkým za trpělivost a morální podporu, kterou mi poskytli během psaní práce.

Diferenciace předpokladů cestovního ruchu v Podkrkonoší

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce je upozornit na potenciál cestovního ruchu v Podkrkonoší se zaměřením na lokalizační a realizační předpoklady CR. Chci upozornit na skryté rezervy potenciálu CR. Dále na významné projekty a investice, které by mohly být využity pro budoucí rozvoj v této oblasti a jejich posouzení z hlediska trvale udržitelného CR a lokálního rozvoje. Pro tyto účely jsem uskutečnil terénní šetření ve vybraných obcích mikroregionů Společenství obcí Podkrkonoší a Podzvičinsko. Použitými metodami byl řízený rozhovor s místními obyvateli a zúčastněné pozorování v terénu spojené s tvorbou fotodokumentace.

Klíčová slova: cestovní ruch, Podkrkonoší, venkov

Differentiation of Tourism Presumptions in Podkrkonoší region

Abstract

The main aim of this work is to notice on tourism potencial in Podkrkonoší with focusing on localization and realization tourism presumptions. I wan to refer to secret reserves of tourism potencial and significant projects and investments, which could be used for future development of this region with regard to permanently sustainable tourism and local development. To achieve these goals I have made a research in selected communities in microregions Společenství obcí Podkrkonoší and Podzvičinsko. I have used these methods: An interview with local inhabitants and terrain observation combined with fotodocumentation.

Keywords: countryside, Podkrkonoší, tourism

Obsah

Seznam zkratek.....	7
Seznam obrázků a tabulek.....	8
Seznam příloh.....	9
1. Úvod.....	10
Výběr tématu.....	10
Cíle práce.....	10
Struktura práce.....	11
2. Diskuse literatury a základních pojmů.....	13
2.1 Definice základních pojmů.....	13
2.2 Rozbor a diskuse odborné literatury.....	15
3. Metodika a zdroje dat.....	19
4. Vymezení studované oblasti.....	21
4.1 Geomorfologické vymezení.....	21
4.2 Vymezení podle rajonizací cestovního ruchu ČR	22
4.3 Výsledné vymezení oblasti.....	24
5. Potenciál cestovního ruchu v Podkrkonoší.....	25
5.1 Historie území.....	25
5.2 Přírodní předpoklady.....	26
Geologické a geomorfologické poměry.....	26
Klimatické poměry.....	27
Hydrologické poměry.....	28
Fauna a flóra.....	28
Ochrana krajiny.....	29
5.3 Kulturní předpoklady.....	29
5.4 Komunikační předpoklady.....	31
Silniční doprava a dostupnost regionu.....	31
Železniční doprava.....	33
Pěší turistika, cykloturistika a hippoturistika.....	35
5.5 Materiálně-technické předpoklady.....	37
5.6 SWOT analýza – shrnutí potenciálu cestovního ruchu.....	38
6. Mikroregiony v Podkrkonoší.....	41

6.1 Jednotlivé mikroregiony.....	41
6.2 Významné investice a projekty.....	43
6.3 Výsledky terénního šetření.....	44
7. Závěr.....	48
Seznam literatury a ostatních zdrojů.....	51
Přílohy.....	54

Seznam zkratek

CHKO	- chráněná krajinná oblast
CR	- cestovní ruch
ČR	- Česká republika
ČSR	- Česká socialistická republika
EU	- Evropská unie
geomor.	- geomorfologický
IC	- informační centrum
KRNAP	- Krkonošský národní park
NKP	- Národní kulturní památka
NP	- národní park
NS	- naučná stezka
PP	- přírodní památka
PR	- přírodní rezervace
RIS	- Regionální informační servis
stol.	- století
SWOT	- strength weakness opportunities threats
obyv.	- obyvatel
UNWTO	- The World Tourism Organisation of the United Nations
ŽP	- životní prostředí

Seznam obrázků a tabulek

Obrázky

Obr. č. 1: Geomorfologické vymezení Krkonošského podhůří	22
Obr. č. 2: Oblast Podkrkonoší podle nové rajonizace CR ČR.....	23
Obr. č. 3: Výsledné vymezení regionu Podkrkonoší.....	24
Obr. č. 4: Uvažovaná varianta plánované sítě dálnic a rychlostních komunikací v Královéhradeckém kraji.....	33
Obr. č. 5: Mapa železniční sítě v severovýchodních Čechách.....	34

Tabulky

Tab. č. 1: Základní charakteristiky mikroregionů v Podkrkonoší.....	38
Tab. č. 2: Základní charakteristiky obcí Společenství obcí Podkrkonoší.....	39
Tab. č. 3: Některé zkoumané ukazatele CR v obcích SoP v roce 2009.....	42

Seznam příloh

Příloha č. 1: Turistické oblasti a turistické regiony v ČR

Příloha č. 2: Mikroregiony v severovýchodních Čechách

Fotodokumentace:

Příloha č. 3: Chátrající Raisova chata s rozhlednou na vrcholu Zvičiny

Příloha č. 4: Typická roubená chata po rekonstrukci, Horní Brusnice

Příloha č. 5: Úpadek tradiční průmyslové činnosti – chátrající objekt zkrachovalé textilní továrny společnosti Tiba a.s. v obci Mostek

Příloha č. 6: Technická památka vodní nádrž Les Království, turisticky vyhledávaný cíl nejen českých turistů

Příloha č. 7: Nám. T. G. Masaryka s renesanční radnicí v historickém centru města
Dvůr Králové nad Labem

Příloha č. 8: NKP Hospital Kuks - barokní zámek a historický hospital

Příloha č. 9: Typický příklad zmodernizovaného objektu druhého bydlení v obci
Vítězná

Příloha č. 10: Výstavba nových luxusních domů v regionu, obec Hajnice

Příloha č. 11: Žalostný stav kostela sv. Anny z roku 1692, obec Staré Buky

Příloha č. 12: Historický střed města Pilníkov (městská památková zóna)

Příloha č. 13: Moderní multifunkční sportovní dětské hřiště – účelové využití peněz
z dotací a rozpočtu obce, město Pilníkov

Příloha č. 14: Malebná kopcovitá krajina Podkrkonoší s výhledem na Krkonoše a obec
Chotěvice

1. Úvod

Výběr tématu

Cestovní ruch (dále jen CR) v současnosti představuje svým objemem tržeb, rozsahem zaměstnanosti a tvorbou pracovních příležitostí jeden z nejdynamičtější se rozvíjejících ekonomických odvětví, a to jak v Česku tak i v celosvětovém měřítku. Předpokládá se, že rozvoj CR bude ve 21. století neustále pokračovat a dojde tak k restrukturalizaci stávajících turistických destinací a k rozšiřování dalších rekreačních prostorů. Cestovní ruch a zejména rekreace, která je jeho nedílnou součástí, umožňuje lidem z celého světa poznávat jedinečné přírodní scenérie, odlišné kultury, jejich tradice a hodnoty, poznávat lidi a svět kolem nás. V dnešní přetechizované době většinou představuje únik z rušných velkoměst do poklidných a tichých míst s krásnou přírodou, čistším ovzduším a celkově kvalitnějším životním prostředím. Právě takovou oblast v České republice představuje Podkrkonoší.

Mírně zvlněná, zalesněná krajina s menšími roztroušenými městečky na pomezí horských svahů a Polabí vytváří pozoruhodné přírodní scenérie. Vedle přírodních krás tato oblast přitahuje návštěvníky také svými kulturně historickými památkami a rázovitou lidovou architekturou. Přestože Podkrkonoší zůstávalo poněkud ve stínu Krkonoš, kam vždy směřoval hlavní proud návštěvníků, má tato lokalita návštěvníkům mnoho co nabídnout. Doposud však byla spíše opomíjena a to zcela neprávem.

Podhorský region Podkrkonoší má potenciál pro rozvoj moderního bydlení v kontaktu s krajinou, rekreačním zázemím a zajímavými příležitostmi pro rozvoj. Hlavní nadějí pro rozvoj regionu je šetrný turistický ruch využívající klidu oblasti, dosažitelnosti blízkých hor, místního kulturního i přírodního dědictví a atraktivních památek v okolí. To vše mimo frekventované a rušné oblasti CR.

Tato krajina, spolu s pohořím Krkonoš, je mi velmi blízká a velice rád ji navštěvuji. Z tohoto důvodu jsem si ji zvolil jako téma pro zpracování bakalářské práce.

Cíle práce

V předkládané práci si v první řadě kladu za cíl upozornit na potenciál cestovního ruchu v Podkrkonoší s důrazem na trvale udržitelný rozvoj oblasti. Na

základě existujícího potenciálu chci upozornit na přetížené lokality, kde může dojít neřízeným rozvojem CR k devastaci životního prostředí, a dále upozornit na skryté rezervy potenciálu CR, které by mohly být využity pro budoucí rozvoj této oblasti. Zaměřím se zejména na lokalizační a realizační předpoklady CR regionu a jejich možný vliv na CR v souvislosti s vazbami na významné investice a jejich posouzení z hlediska trvale udržitelného CR a lokálního rozvoje. Pokusím se také posoudit možnosti dalšího rozvoje CR v regionu. V rámci vytyčeného cíle jsem stanovil dílčí otázky, které mi budou vodítkem ve zkoumání širšího tématu:

- 1) Existuje ve zkoumané oblasti dostatečné množství přírodních a kulturních atraktivit odpovídajících zájmům současného turistu?
- 2) Jak výrazně se projevuje sezónnost na daném území?
- 3) Slouží Podkrkonoší jako „narázníkové“ pásmo KRNAPu?
- 4) Existují nové projekty rozvoje oblasti Podkrkonoší?
- 5) Jsou v Podkrkonoší skryté rezervy pro budoucí rozvoj cestovního ruchu?

Pod pojmem zájmy současného turistu je myšlen návrat k přírodě (agroturistika, ekoturistika), poznání místního obyvatelstva, využívání lokálních produktů a další v současnosti moderní formy turismu (cykloturistika, hippoturistika, incentivní (tj. motivační) cestovní ruch.).

Pojem „narázníkové“ pásmo KRNAPu byl myšlen v tom smyslu, že Podkrkonoší je využíváno jako klidnější a levnější oblast pro ubytování než KRNAP, přesto však s dobrou dostupností přírodních a kulturních atraktivit Krkonoš.

Struktura práce

První kapitola předkládané bakalářské práce se věnuje výběru tématu, cestovnímu ruchu obecně a posléze konkrétně na příkladu Podkrkonoší. Zdůrazňuje také stále rostoucí význam CR v dnešní době. Následuje krátké přiblížení regionu Podkrkonoší a jeho stručná charakteristika. Druhá část této kapitoly se zabývá cíli práce a stanovuje dílčí otázky potřebné pro zkoumání širšího tématu.

Druhá a třetí kapitola se týkají rozboru a diskuse použité literatury, vymezení základních pojmů a metodických postupů a zdrojů dat použitých při psaní této práce.

Kapitola čtvrtá má za cíl vhodně vymezit oblast Podkrkonoší pro potřeby cestovního ruchu. Použita je kombinace administrativního a geomorfologického členění.

Stěžejní část práce tvoří kapitoly číslo pět a šest. Pátá kapitola se plně věnuje potenciálu CR a diferenciaci lokalizačních a realizačních předpokladů CR v Podkrkonoší, v závěru kapitoly následuje shrnutí potenciálu SWOT analýzou. Šestá kapitola se již orientuje na jednotlivé mikroregiony v Podkrkonoší a významné investice a projekty v oblasti. Nedílnou součástí šesté kapitoly jsou i výsledky terénního šetření, které bylo provedeno v obcích mikroregionů Společenství obcí Podkrkonoší a Podzvičinsko.

Sedmou a zároveň poslední kapitolou předkládané práce je závěr, kde jsou shrnuty výsledky práce, odpovědi na dílčí otázky z první kapitoly a také jsou zde nastíněny možné náměty pro řešení do budoucna.

Po závěru následuje už jen seznam literatury a ostatních zdrojů a přílohy včetně fotodokumentace.

2. Diskuse literatury a základních pojmů

2.1 Definice základních pojmů

Nejprve je třeba definovat některé základní pojmy, jejichž vysvětlení a upřesnění je nutné pro mou práci. Mezi klíčové pojmy této bakalářské práce bezpochyby patří **cestovní ruch**. Pojem CR v češtině odpovídá anglickému termínu „tourism“. Existuje více přístupů k definici cestovního ruchu a tím pádem i mnoho definic tohoto pojmu. Podle UNWTO je CR definován jako: „Činnosti při cestování a pobytu osob mimo jejich obvyklé prostředí v období do jednoho roku za účelem využití volného času, rekreace, obchodu a jiných činností“ (<http://www.unwto.org>). C. Kaspar definoval CR poněkud jiným způsobem jako „komplex vztahů a jevů vznikajících při cestách a pobytu osob, pro které místo jejich pobytu není místem jejich stálého bydliště ani pracoviště“ (Mariot 1983). Pro potřeby mé práce ale budu vycházet a vždy se odkazovat na o něco komplexnější a preciznější definici CR: „Cestovní ruch je komplexní společenský jev jako souhrn aktivit účastníků CR, souhrn procesů budování a provozování zařízení se službami pro účastníky CR včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit spojených s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro CR, souhrn politických a veřejně-správních aktivit a reakce místní komunity na uvedené aktivity“. Alternativním termínem pro cestovní ruch je turismus. Musíme však rozlišovat mezi pojmy účastník CR a turista. Turista je „cestující, který se zdrží v navštíveném místě alespoň 24 hodin za účelem využití volného času“. Kdežto účastník CR je kdokoliv, kdo se zdrží na navštíveném místě – není omezeno časem. Každý turista je tedy účastníkem CR, ale ne naopak (Pásková, Zelenka 2002, s. 45).

Pro potřeby sledování stavu CR jsou nezbytně nutné některé ukazatele CR. V této práci se zaměřím zejména na lokalizační a realizační předpoklady CR, nemohu ale opomenout selektivní předpoklady, které s nimi úzce souvisí. **Lokalizační předpoklady** umožňují lokalizaci aktivit CR do určité oblasti či lokality. Rozhodující úlohu pro existenci těchto předpokladů má geografická poloha oblasti a její předcházející vývoj. Lokalizační předpoklady CR se skládají z předpokladů přírodních (reliéf, struktura a přírodní atraktivity, klima, vodstvo, fauna, flóra či kvalita vzduchu) a kulturních (či kulturněhistorických) – lidmi vytvořené atraktivity (lidové tradice,

folklór a umění, struktura institucí státní a místní správy a samosprávy). **Realizační předpoklady CR** umožňují uspokojovat nároky účastníků CR v oblastech s příznivými lokalizačními podmínkami. Umožňují dopravit se do těchto míst a využívat je k pobytu a rekreaci. Dělí se proto na předpoklady komunikační (hustota a kvalita dopravní sítě, dostupnost území) a materiálně-technické předpoklady (ubytovací, stravovací, kulturní, zábavní, sportovní, dopravní a další zařízení infrastruktury CR) (Mariot a kol. 2005, s. 19-22). Podle Mariota jsou **selektivní předpoklady CR** definovány jako předpoklady, které umožňují výběr (selekcí) účastníků CR. Dělí se na urbanizační (hustota sídel, velikost sídel, zástavba sídel, bytový fond), demografické (hustota obyvatel, věk, pohlaví) a sociální předpoklady (ekonomická aktivita, sociální příslušnost, vzdělání, příjem, počet osob v domácnosti aj.) (Mariot, Müllerová 1992).

Značná část této výzkumné práce je věnována **potenciálu cestovního ruchu**. Ten je podle Výkladového slovníku CR definován jako: „Souhrnná hodnota všech předpokladů CR, oceněných na základě bodovací škály, snížená o zápornou hodnotu negativních faktorů rozvoje CR. Zejména se to týká špatného stavu ŽP a konfliktního land-use daného území“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 221).

„**Trvale udržitelný rozvoj** je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a současně nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 302). **Trvale udržitelný rozvoj turistického regionu** (též **udržitelný rozvoj regionu cestovního ruchu**) je založen na řízení všech zdrojů a aktivit CR, které vede k uspokojení současných i budoucích ekonomických, sociálních a zážitkových potřeb návštěvníků a rezidentů, se zachováním kulturní identity, biodiversity, procesů a vazeb v ekosystémech a rozvíjení systému životních hodnot návštěvníků i obyvatel regionu“ (Pásková, Zelenka 2002, s.302). V souvislosti s tím je nutné zmínit pojem **udržitelný cestovní ruch**. Ten spojuje principy ochrany přírody s rozvojem CR v oblasti. Aby byl CR trvale udržitelný či aspoň udržitelný, musí při svém rozvoji respektovat únosnou kapacitu vymezeného území ve více úrovních – kapacitu ŽP, kulturní a sociální kapacitu a psychologickou kapacitu území (Pásková, Zelenka 2002).

V souvislosti s trvalou udržitelností ještě zmíním pojem Agenda 21. „**Agenda 21**, neboli agenda pro 21. století, je základní několikastránkový dokument konference v Rio de Janeiru, rozpracovávající zásady realizace udržitelného rozvoje obsažené v dalším dokumentu konference – Deklaraci z Rio de Janeira o ŽP a rozvoji“ (Pásková, Zelenka 2002, s.13). Dokument je rozčleněn do čtyř základních částí – ochrana zdrojů

a hospodaření s nimi, sociální a ekonomické aspekty, finanční zdroje a úloha velkých společenských skupin. Mezi prioritní cíle Agendy patří zefektivnění spotřeby energie a surovin, zavádění nových technologií, odstranění chudoby aj. Metodou realizace Agendy 21 je její zpracování do podmínek měst, mikroregionů a regionů, ale také podle typů lidských aktivit nebo ekonomických sektorů (např. Agenda 21 pro ČR).

Ochranou přírody a vytvářením chráněných území v rámci Evropy, ale i Česka se zabývá Natura 2000. „**Natura 2000** je soustava chráněných území, které vytvářejí na svém území podle jednotných principů všechny členské státy EU“ (<http://www.nature.cz/natura2000-design3/sub-text.php?id=2102>, duben 2008). Cílem soustavy je zajistit ochranu druhů rostlin, živočichů a typů přírodních stanovišť, která jsou z evropského pohledu nejcennější, nejvíce ohrožená či endemická. Hospodaření a lidský zásah je v těchto lokalitách povolen, zakázány jsou jen takové činnosti, které mají negativní vliv na výskyt předmětů ochrany (<http://www.nature.cz/natura2000-design3>).

Na závěr části věnované definování základních pojmů nutných pro tuto bakalářskou práci nemohu vynechat pojem druhé bydlení, který je s oblastí Podkrkonoší úzce spjat. Dle knihy od Vágnera a Fialové je definován takto: „**Druhé bydlení** je souhrn jevů a procesů spojených s objektem (nebo jeho částí), který je přechodným místem pobytu vlastníka či uživatele, využívajícího tento objekt převážně k rekreačním účelům“ (Vágner, Fialová 2004, s. 14).

2.2 Rozbor a diskuse odborné literatury

Při zpracovávání bakalářské práce jsem využíval zdrojů literatury, která se týká problematiky cestovního ruchu. Čerpal jsem ze zdrojů tištěných (odborné knihy, bakalářské a diplomové práce, mapové podklady, slovníky aj.), neméně cenným zdrojem informací mi byl internet.

Na geografické sekci se nachází pouze jediná vysokoškolská kvalifikační práce zabývající se oblastí Podkrkonoší resp. Krkonošským podhůřím a to diplomová práce Hydrografie Krkonošského podhůří (Spurný 1979). Je tedy vidět, že téma Podkrkonoší není zdaleka tak vyhledávané jako je tomu např. u Krkonoš. A to byl také jeden z hlavních důvodů, proč jsem si vybral tuto oblast.

Pro tvorbu této práce jsem se inspiroval kvalitně zpracovanými bakalářskými pracemi (a zejména použitou literaturou) studentek H. Bednářové, V. Nožičkové (obě 2007) a diplomovými pracemi M. Nasavrcové (2007) a J. Langové (2008), které jsou všechny tématicky zaměřené na CR. Jako podklad pro psaní této bakalářské jsem využil strukturu práce kolegyně Nožičkové, která se zabývala CR a rekreací obyvatel Nizozemska. Její práce je velmi obsáhlá a co do obsahu vyčerpávající. Jako velké plus považuji její rozhovory se zahraničními investory o stavebních projektech v CR.

Také jsem nahlédl do vědeckých prací studentů z Ústavu pro životní prostředí Přírodovědecké fakulty UK. Žádný ze studentů se nezabýval přímo oblastí Podkrkonoší. Ze starších prací bych jmenoval doktorskou práci autora Kořínka nesoucí název *Zimní rekreace a životní prostředí na příkladu Krkonoš* (1982). Z těch novějších bych uvedl diplomovou práci H. Machové *Vybrané indikátory udržitelného rozvoje a management ochrany přírody v KRNAPu* (2005). Autorka se zaměřila zejména na ekologickou stránku CR, tj. zdravé ŽP. Snažila se zjistit, jak místní obyvatelé vnímají národní park a zkoumala příčiny jejich pozitivních či negativních názorů na vybrané otázky. Obě práce mi posloužily jako cenný zdroj informací a měly pro mě inspirativní účel.

Problematickou definování základních termínů, se kterými tato práce úzce souvisí, se zabývá zejména *Výkladový slovník cestovního ruchu* (Pásková, Zelenka 2002). Slovník je svým rozsahem značně obsáhlý a čtenář v něm najde stručné a věcné vysvětlení pojmů z oblasti cestovního ruchu.

Dále jsem čerpal ze slovenské publikace *Geografia cestovného ruchu* (Mariot 1983), která byla jednou z prvních knih tehdejšího Československa věnovaná cestovnímu ruchu. Autor se zde věnuje definici pojmu CR, předmětu studia CR a také zmiňuje geografické výzkumy a autory spojené s cestovním ruchem.

K novějším publikacím, které mají spíše charakter studijních materiálů patří skript *Geografie cestovního ruchu* autorů Kopačka, Štěpánek a Šíp (2001) nebo *Zeměpis cestovního ruchu* od Mariota, Holečka a Střídý (2005). Knihy mají podobnou strukturu: v úvodní části jsou vysvětleny základní pojmy, formy, druhy a předpoklady CR atp.; v další části je pak charakterizován CR v jednotlivých světových lokalitách. Autoři zde zdůrazňují kromě geografie i důležitost ostatních vědních oborů ovlivňujících charakter CR. Knihu *Zeměpis CR*, která je určena zejména pro střední hotelové školy, jsem spolu s její starší verzí z roku 1992 (Mariot, Müllerová) využil pro vymezení lokalizačních, realizačních a selektivních předpokladů CR.

Čerpal jsem také z práce Vágnera a Fialové *Regionální diferenciace druhého bydlení v Česku* (2004). Ta se věnuje vývoji druhého bydlení ve vybraných regionech v Česku, jejich analýze, výzkumu a trendům druhého bydlení v Česku obecně.

K vymezení regionu Podkrkonoší bylo potřeba využít rajonizací CR. První rajonizace CR celého území tehdejšího Československa, nesoucí název *Rajonizace cestovního ruchu v ČSSR* (Kotrba 1968), se uskutečnila v roce 1962. Ta byla vymezena v zájmu vytvoření jednotného systému pro rozvoj CR a rekreace a stala se tehdy základním dokumentem pro plánování a řízení CR. Rajonizace zahrnovala dělení Československa na oblasti a podoblasti, jejich kategorizaci a charakteristiky. Na ní navazuje *Rajonizace cestovního ruchu ČSR* (Dohnal a kol. 1985), která se už zaměřila pouze na území ČSR bez Slovenska. Území bylo rozděleno na 47 oblastí a 37 podoblastí CR, nově byly stanoveny kategorie měst a kategorie lázeňských měst. Dle rajonizace z roku 1985 již existovala oblast CR Podkrkonoší, která z větší části vyplňovala geomorfologický celek Krkonošské podhůří. Nové geografické pojetí rajonizace CR v ČR z let 2006 a 2007 tematicky navazuje na tyto starší rajonizace. Jedná se o díla autorského kolektivu vedeném J. Vystoupilem *Atlas cestovního ruchu České republiky* (2006) a *Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR* (2007). Nová rajonizace obsahuje rozbor území na základě zhodnocení přírodních podmínek, dopravní dostupnosti, materiálně-technické základny CR, historických objektů a negativních jevů, které snižují kvalitu území. K jejím nejdůležitějším výsledným aspektům patří její využití při zpracovávání programů rozvoje CR krajů, marketingových turistických regionů či menších územních celků. Dále je využita při zpracovávání kvalifikovaných podkladů a žádostí o získání finančních prostředků z národních a regionálních zdrojů a zdrojů EU (Vystoupil 2006 a 2007).

Pro geomorfologickou regionalizaci oblasti Podkrkonoší jsem využil publikace *Geomorfologické členění reliéfu Čech* (Balatka, Kalvoda 2006) včetně přiložených map. Geomorfologická regionalizace je fyzickogeografická metoda, která se používá pro vyčleňování a vymezování objektivně existujících jednotek reliéfu zemského povrchu dle stanovených kritérií. Tato regionalizace představuje první komplexní a vědecky podložené vyřešení složité problematiky geomor. členění reliéfu ČR. Publikace výše uvedených autorů navazuje na starší zpracování autorů Koláře a Boháče (1996) nesoucí název *Vyšší geomorfologické jednotky ČR*.

Základní literaturou pro klíčovou kapitolu věnovanou Potenciálu CR v Podkrkonoší mi byly publikace *Místní agenda 21 a Strategie rozvoje*

Královéhradeckého kraje 2006 – 2015 (Kučerová a kol. 2005) a *Strategie trvale udržitelného turistického ruchu Společenství obcí Podkrkonoší* (Tichavský, Kulíšek 2005). První ze zmiňovaných strategií byla v březnu 2007 schválena zastupitelstvem Královéhradeckého kraje. Tato strategie je jedním z významných dokumentů, založených na principech místní Agendy 21 a respektování zásad trvale udržitelného rozvoje. Publikace od autorů Tichavského a Kulíška je strategickým dokumentem sloužícím k rozvoji trvale udržitelného turistického ruchu v mikroregionu Podkrkonoší za současného respektování bohatství i jedinečnosti přírodních, sociálně historických, kulturních a ekonomických podmínek jednotlivých obcí a jejich vyváženého rozvoje.

Jako literaturu k metodice jsem využil publikace *Kvalitativní výzkum, základní metody a aplikace* od autora Hendla (2005). Kniha ukazuje, z jakých zdrojů metody kvalitativního výzkumu vycházejí a představuje hlavní výzkumné plány užívané v této oblasti. Dále popisuje kvalitativní metody sběru dat, jejich vyhodnocování a interpretaci.

3. Metodika a zdroje dat

Jedním z prvních problémů, na které jsem narazil při zpracovávání této bakalářské práce bylo správně a vhodně vymezit oblast Podkrkonoší. Tato oblast je pro potřeby CR vymezena v různých průvodcích, turistických či cykloturistických mapách a jinde. Já ale potřeboval kvalitnější zdroj informací, nehledě na to, že každý průvodce si území vymezí podle svých potřeb. Využil jsem tedy odborné literatury a pro celkové vymezení oblasti jsem použil kombinaci administrativního přístupu (vymezení destinace na základě správního členění území – obce a mikroregiony) s geomorfologickým (destinace jako součást přirozeného fyzicko-geografického celku). Základním kritériem pro toto vymezení pro mě byla existence mikroregionů a svazků obcí, do kterých se místní obce sdružují, nejčastěji za účelem podpory rozvoje daného mikroregionu a propagace CR. Jedná se o tyto mikroregiony: Společenství obcí Podkrkonoší, mikroregion Podzvíčinsko, Lázeňský mikroregion, Svazek obcí Horní Labe a mikroregion Jilemnicko (více o vymezení a mikroregionech viz kapitoly č. 4 a č. 6).

Základní metodou, kterou jsem využil při psaní této práce je **kvalitativní výzkum**. Teoretickou základnou pro mě byla kniha od Hendla (2005), týkající se kvalitativního výzkumu. Podle Hendla je pojem kvalitativní výzkum velmi široký a zahrnuje mnoho rozdílných metod a přístupů. Neexistuje jeden obecně uznávaný způsob jak lze vymezit či provádět kvalitativní výzkum. Kvalitativní výzkum pracuje s různorodou datovou základnou a umožňuje tak použití celé škály metod a postupů. Vztah mezi kvalitativním a kvantitativním výzkumem je takový, že výsledky z obou těchto výzkumů se vzájemně doplňují (Hendl 2005).

Pro potřeby této práce byly použity následující metody výzkumu:

- vyhledávání dat a informací na internetových stránkách různých subjektů (cestovní kanceláře, statistické úřady, portál veřejné správy a samosprávy, rekreační střediska a areály, informační portály (např. mikroregionů) a další)
- analýza dokumentů a textů (novinové články, propagační materiály apod.)
- studium různých mapových podkladů (turistické a cykloturistické mapy, letecké snímky, aj.)
- strukturovaný rozhovor s obyvateli obcí

- zúčastněné pozorování v terénu
- fotodokumentace oblasti

Terénní výzkum byl prováděn v červenci 2008 a v dubnu 2009 na cíleně vybraném území Společenství obcí Podkrkonoší v obcích Čermná, Dolní Olešnice, Hajnice, Horní Olešnice, Chotěvice, Kocbeře, Kohoutov, Pilníkov, Staré Buky, Vítězná, Vlčice a Vlčkovice v Podkrkonoší a v mikroregionu Podzvičinsko v obcích Mostek, Zvičina a ve městě Dvůr Králové nad Labem. Byly použity následující metody kvalitativního výzkumu: zúčastněné pozorování v terénu, řízený rozhovor s místními obyvateli obcí a fotodokumentace oblasti. Pokládané otázky z oboru CR se týkaly rozvoje obce a života místních obyvatel, druhého bydlení, kulturních a historických památek (včetně církevních), využití brownfields apod. Během pozorování v terénu jsem se zaměřil na možnosti ubytování a stravování a formu upoutávek na tyto zařízení, dále na čistotu v obcích (tříděný odpad), existenci cyklostezek, možnosti koupání v létě, lyžování v zimě, možnosti propagace CR v dané oblasti apod. Výsledky terénního šetření jsou shrnuty v kapitole č. 6.

Když bych se zaměřil na další zdroje dat vyjma odborné literatury, internetové stránky pro mě byly sekundárním zdrojem, jelikož ke zde uveřejňovaným údajům je třeba přistupovat kriticky a s opatrností. Proto jsem nevěrohodná data získaná z internetu ověřoval pomocí e-mailu či strukturovaného rozhovoru se starosty a místními obyvateli obcí.

Základním zdrojem informací na internetu, zejména pro vyhledávání informací o mikroregionech v oblasti mi byl portál Regionálních informačních servisů (RIS), spravovaný Centrem pro regionální rozvoj ČR (založeno Ministerstvem pro místní rozvoj). Stránky obsahují informace z oblasti krajů, okresů a obcí s rozšířenou působností se zaměřením na hospodářské prostředí, ŽP, sociální prostředí, administrativní členění, veřejnou správu, samosprávu a dotace. Bližší informace jsem též získal z internetových stránek jednotlivých mikroregionů, které jsou na poměrně kvalitní úrovni. Výjimku tvoří Svazek obcí Horní Labe, který nemá vlastní internetové stránky. Dále jsem čerpal ze strategických dokumentů rozvoje Královéhradeckého a Libereckého kraje, internetového portálu CzechTourism a dalších internetových stránek a portálů věnovaných cestovnímu ruchu (viz Seznam literatury a ostatních zdrojů).

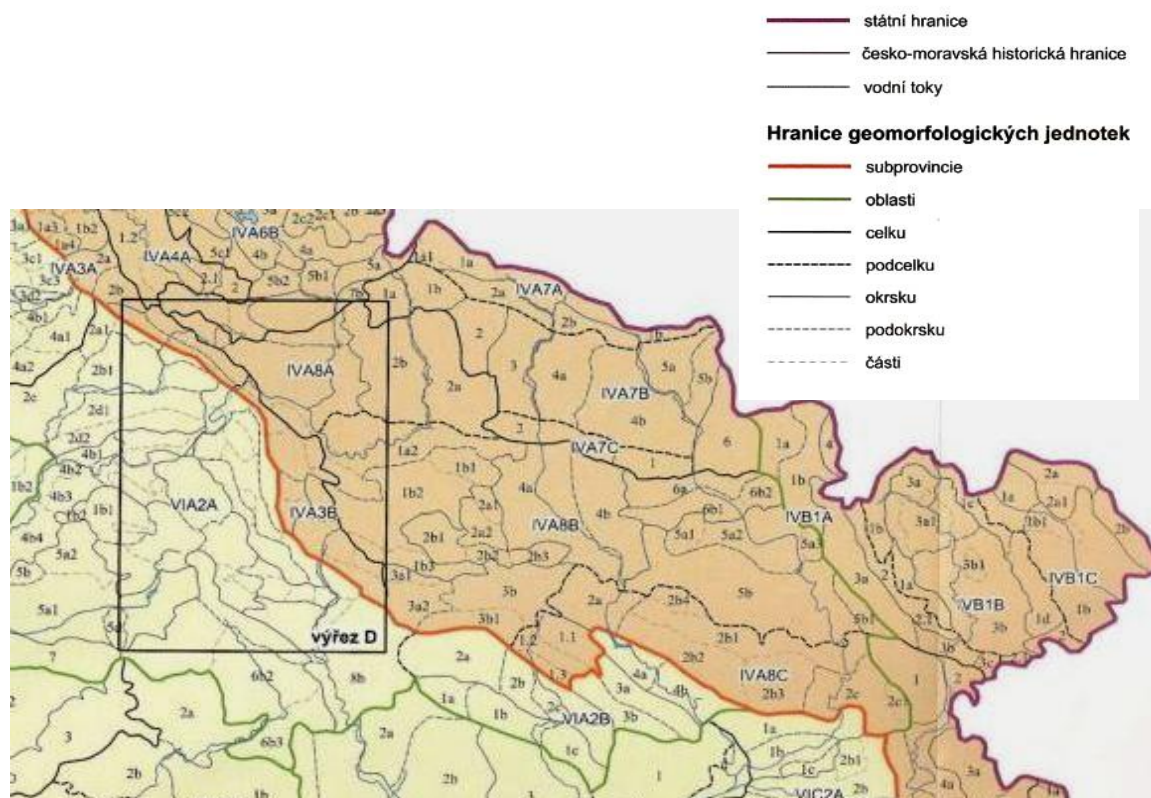
4. Vymezení studované oblasti

Podkrkonoší se z administrativního hlediska rozprostírá v severovýchodních Čechách na území dvou krajů – Královéhradeckého a z menší části i Libereckého. Z pohledu cestovního ruchu je klidné Podkrkonoší obklopeno značně exponovanými regiony – na severu se nacházejí Krkonoše, na západě Český ráj a na východě se rozprostírá Broumovská vrchovina s Adršpašsko-teplickými skalami a Broumovskými stěnami.

4.1 Geomorfologické vymezení

Podle nové geomorfologické regionalizace Čech (Balatka, Kalvoda 2006) existuje geomorfologická jednotka Krkonošské podhůří, nikoliv však Podkrkonoší. Pro potřeby mé práce je nutno učinit jisté zjednodušení a budu tedy oba tyto pojmy brát jako ekvivalentní. Vymezení Krkonošského podhůří je dle obou publikací co se rozlohy a polohy týče prakticky totožné.

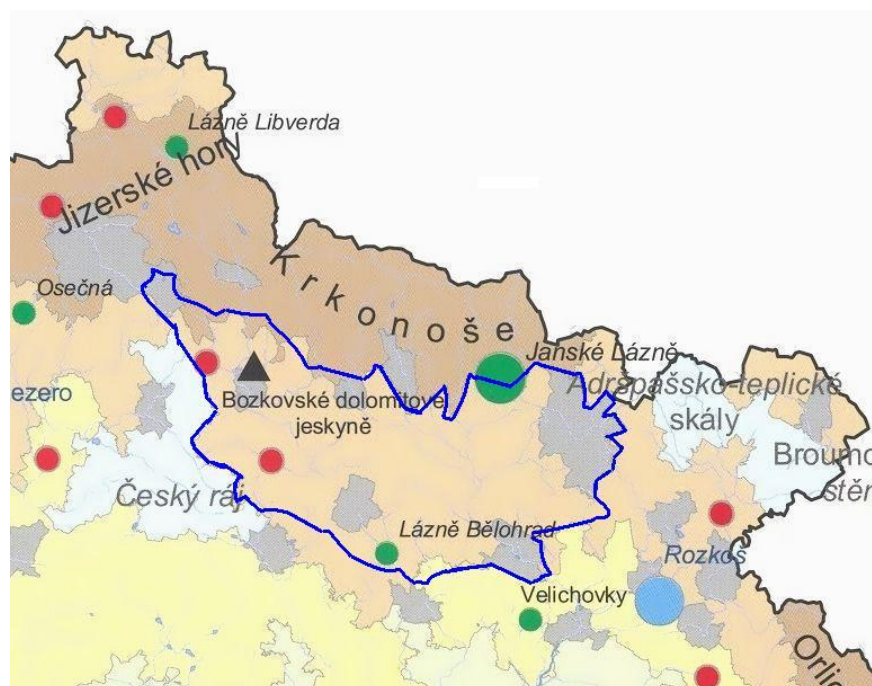
Krkonošské podhůří (nejvyšší bod Hejlov, 835 m n. m.) je podle geomor. regionalizace součástí Krkonošsko-jesenické subprovincie (viz obr. č.1 – hnědou barvou), Krkonošská oblast. Jedná se o poměrně rozsáhlý celek mezi Jizerskými horami a Broumovskou vrchovinou. Ze severu je ohraničeno hradbou našich nejvyšších hor Krkonoš, ze západu Ještědsko-kozákovským hřbetem a na jihu se stýká s o něco nižší Jičínskou pahorkatinou (Balatka, Kalvoda 2006).

Obr. č. 1: Geomorfologické vymezení Krkonošského podhůří (Balatka, Kalvoda 2006)
IVA8 – celek Krkonošské podhůří; podcelky IVA8A Železnobrodská vrchovina, IVA8B Podkrkonošská pahorkatina, IVA8C – Zvičinsko-kocleřovský hřbet.
Celky IVA7 – Krkonoše, IVA3 – Ještědsko-kozákovský hřbet, VIA2 – Jičínská pahorkatina, IVB1 – Broumovská vrchovina.

4.2 Vymezení podle rajonizací cestovního ruchu ČR

K vymezení regionu Podkrkonoší jsem využil pěkně a kvalitně zpracovaných prací *Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR* (Vystoupil 2007) a *Atlas cestovního ruchu České republiky* (Vystoupil 2006), týkající se rajonizací CR a vymezení marketingových turistických regionů a oblastí. Dle nové rajonizace bylo vymezeno šest základních typů rekreační krajiny: horská krajina, tři typy venkovské krajiny (s velmi příznivými, průměrnými a s minimálními předpoklady pro CR), urbanizované prostory a velkoplošné pískovcové skalní útvary. V Podkrkonoší zaujímá plošně největší část právě venkovská krajina s velmi příznivými předpoklady pro CR, která se rozprostírá od Liberce přes Semily, Jičín až ke Dvoru Králové a Trutnovu (viz obr. č.2).

Legenda

	horská krajina		vodní plochy nadregionálního významu
	venkovská krajina s velmi příznivými předpoklady pro CR		lázeňská střediska národního významu
	venkovská krajina s průměrnými předpoklady pro CR		ostatní lázeňská střediska
	venkovská krajina s minimálními předpoklady pro CR		jeskyně
	urbanizované prostory		ostatní města
	velkoplošné pískovcové skalní útvary		oblast Podkrkonoší

Obr. č. 2: Oblast Podkrkonoší podle nové rajonizace CR ČR (Vystoupil, 2007, vlastní úpravy).

V letech 1998 – 1999 bylo provedeno Českou centrálou cestovního ruchu (nyní Czech tourism) oficiální regionální vymezení ČR na 15 **marketingových turistických regionů** (viz příloha č.1). Tyto regiony byly vytvořeny především pro účely propagace svého turistického potenciálu a také pro potřeby řešení organizace CR. Podkrkonoší svou rozlohou zasahuje zejména do turistického regionu Východní Čechy, částečně pak do Krkonoš a Českého ráje. Turistické regiony se dále v rámci podrobnějšího členění dělí na menší územní jednotky, **marketingové turistické oblasti** (viz příloha č.1). Těch je celkem 43 a slouží především pro domácí CR a domácí turisty. Začlenění Podkrkonoší v rámci turistických oblastí by už bylo příliš komplikované a nejednoznačné (Vystoupil 2006).

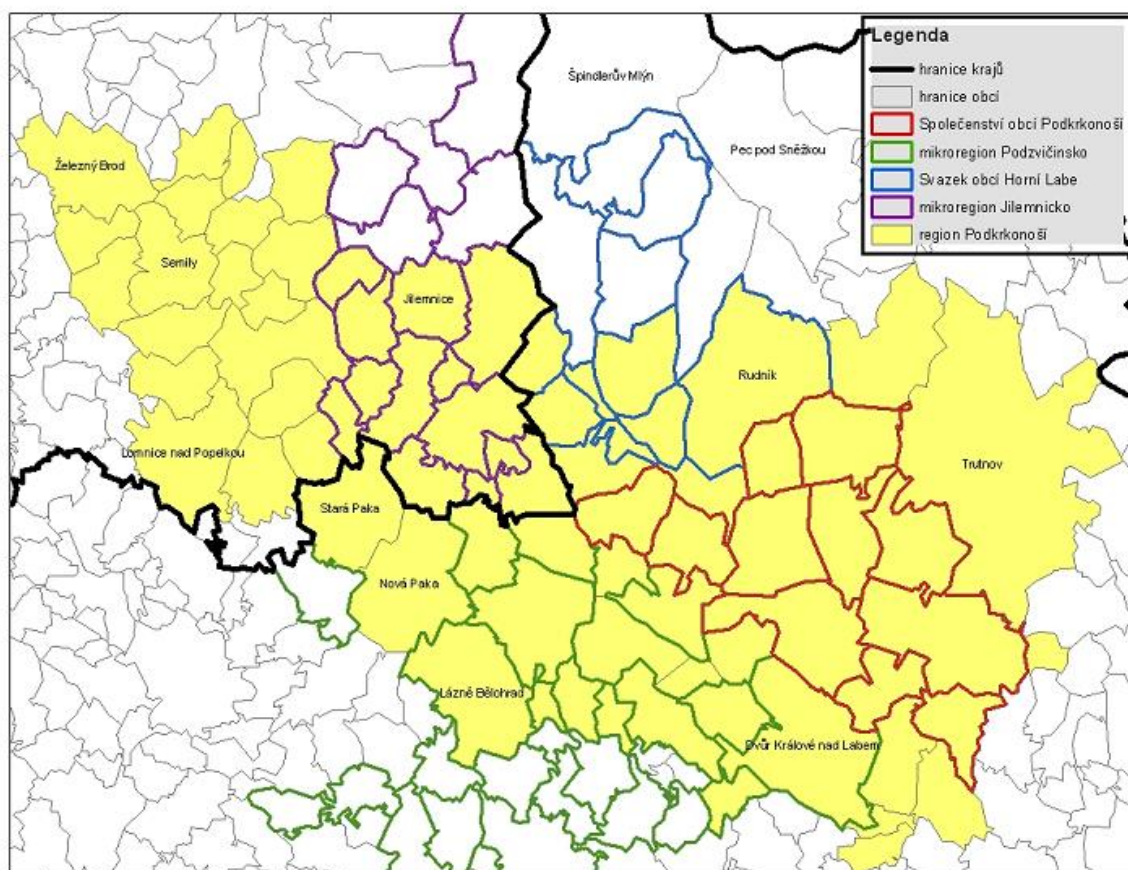
Jak již bylo řečeno, Podkrkonoší svoji polohou zasahuje do více marketingových turistických regionů a zejména do více marketingových turistických

oblastí najednou. Z tohoto důvodu není příliš vhodné využít tohoto členění pro vymezení oblasti Podkrkonoší.

4.3 Výsledné vymezení oblasti

Základním kritériem pro vymezení oblasti Podkrkonoší pro mě byla existence mikroregionů a svazků obcí, do kterých se místní obce sdružují (více viz kapitola č. 6), nejčastěji za účelem podpory rozvoje daného mikroregionu a propagace CR. Tyto mikroregiony jsem do výsledné mapy vyznačil všechny kromě Lázeňského mikroregionu. Důvodem bylo, že tento mikroregion by se ve výsledné mapě příliš překrýval s ostatními a mapa by byla nepřehledná.

Výsledná mapa (viz obr. č. 3) názorně ukazuje rozložení obcí, mikroregionů a hranic krajů ve vymezeném regionu Podkrkonoší. Odted' zavádím, že pokud budu psát o Podkrkonoší, bude se vždy jednat o mnou vymezenou oblast.

Obr. č. 3: Výsledné vymezení regionu Podkrkonoší (ArcGIS, vlastní úpravy).

5. Potenciál cestovního ruchu v Podkrkonoší

Podkrkonoší nikdy nedisponovalo předpokladem patřit mezi turisticky exponované oblasti. Už jeho poloha v rámci CR mezi přetíženými celky Krkonoš a Českého ráje tuto oblast předurčovala spíše jako tranzitní či doplňkovou.

Zvlněná krajina vhodná pro turistiku a cykloturistiku, blízkost turisticky atraktivních Krkonoš a Českého ráje a především pak klidné a zdravé životní prostředí a místo pro rekreaci, podnikání i šetrný CR – to jsou základní předpoklady, na kterých může Podkrkonoší turisticky stavět.

Potenciál oblasti je ve vhodném výběru cílových skupin (rodiny s dětmi, senioři, chalupáři v regionu), ve využití specifických šetrných forem turistiky (agroturistika, ekoturistika, incentivní turistika, cykloturistika, hippoturistika), dále ve využití nedoceněného místního kulturního a historického dědictví (tvorba turistických produktů vycházejících ze specifiky oblasti) a v neposlední řadě v cenově přístupné hladině turistických služeb (např. ve srovnání se sousedními Krkonošemi).

5.1 Historie území

Systematické osídlování krajiny ve vymezené oblasti Podkrkonoší začalo až koncem 12. stol. Hlavním důvodem byl hustý a nepřístupný pomezní hvozd, který zasahoval z Krkonoš hluboko do Podkrkonoší, a kopcovitá krajina v periferní oblasti, která obyvatele příliš nelákala a utvářela tak i přirozenou hranici českého království. Výjimku tvořila pouze nejjižnější část oblasti s mírnějším a teplejším podnebím. První osady vznikaly v okolí Miletína a Hostinného, později také na Trutnovsku. Během 13. stol. byli do řídce osídlené krajiny zváni noví osadníci z Německa a Slezska. Přemysl Otakar II. jim nabízel výhody na úkor domácího obyvatelstva, což později způsobilo, že cizí kolonisté získali v pohraničních oblastech převahu. Za třicetileté války přecházelo Podkrkonoší střídavě do rukou jedné i druhé válčící strany. Výsledkem byla poničená města a vsi a výrazný pokles počtu obyv. Během 18. stol. se významně rozvíjela manufakturní, později průmyslová výroba – zejména textilní a v menší míře i strojírenská a dřevozpracující výroba (<http://www.podkrkonosi.info>).

Hospodářský úpadek přinesla první světová válka. V roce 1938 byla velká část Podkrkonoší odtržena a stala se součástí Velkoněmecké říše. Státní hranice tehdy

procházela jižně od Kohoutova a západně od Horní Olešnice v Dolní Kalné. Po skončení druhé světové války docházelo k odsunu německého obyvatelstva ze Sudet (typickým příkladem je obec Mostek, kde v roce 1911 žilo 1179 obyvatel, z nichž pouze dva byli české národnosti), který způsobil dokonalé vysídlení venkova, výrazný propad v zemědělství a průmyslové výrobě a dlouhodobý pokles počtu obyvatel. Život v obcích ztratil návaznost, noví osídlenci postrádali přirozený pocit sounáležitosti s místní tradicí a hodnotami. Zpustla krajina, zchátraly kulturní a historické památky, zanikly místní statky, drobné podniky a živnosti. I přes snahu o urychlené dosídlení sudetských obcí přistěhovalci z vnitrozemí nebylo nikde dosídlení úplné a došlo k zániku některých sídel (např. osady a vsi Jirský důl, Olimberk, Hajnův dvůr). Následné období kolektivizace a společného družstevního hospodářství přineslo výrazně negativní zásahy do charakteru krajiny a stabilního venkovského způsobu života. Socialistickým hospodařením došlo k narušení ekologické stability krajiny a jejích estetických hodnot (<http://www.podkrkonosi.info>).

V následujícím období 70. a 80. let se výrazně projevuje trend rekreace a druhého bydlení, zejména chalupaření (např. obce Hajnice, Pilníkov, Staré Buky). Fenomén chalupaření je specifický zejména pro horské a podhorské oblasti a to v souvislosti s postupnou transformací obytné a výrobní funkce ve zdejších dosídlených obcích. Chalupáři, kteří vyhledávali útěk z rušného městského prostředí a naplnění volného času, tak ve své podstatě zachránili některé podkrkonošské obce v podobě, jakou známe dnes (Tichavský, Kulišek 2005).

5.2 Přírodní předpoklady

Geologické a geomorfologické poměry

Oblast se z hlediska výškové polohy, členitosti a dle rázu povrchových tvarů dělí na tři podcelky: Železnobrodskou vrchovinu, Podkrkonošskou pahorkatinu a Zvičinsko-kocléřovský hřbet (viz obr. č. 1).

Železnobrodská vrchovina se rozkládá na severozápadě Krkonošského podhůří a je nejvýše položeným územím celku (nejvyšší vrchol Hejlov, 835 m). V dolomitických vápencích u Bozkova severně od Semil se nalézají turisty hojně navštěvované Bozkovské jeskyně (více viz. 5.2.5 Ochrana krajiny). Těžba hornin zde

značně negativně zasáhla do přírodního prostředí (čedičové kamenolomy, lomy na pokrývačskou břidlici v údolí Žernovníku aj.). Pro turisty je též atraktivní oblast přírodního parku Sýkornice s kaňonovitým údolím a vodopády.

Nejrozsáhlejší část oblasti tvoří Podkrkonošská pahorkatina (Baba, 673 m) se značně členitým povrchem. Území v okolí jizerského údolí a ve Staropacké vrchovině je proslulé nálezy drahých kamenů (acháty, ametysty, jaspisy), město Nová Paka přitahuje pozornost turistů klenotnicí drahých kamenů s expozicí drahokamů. Tektonicky více porušené území lemuje úpatí Krkonoš, kde v širším okolí Trutnova vznikly pozoruhodné skalní tvary v pískovcích. V okolí hradu Břečštejna na permském hřbetu se nachází chráněné území Hrádeček, lokalita hodnotná i z hlediska ekologické stability.

Tektonicky vyzdvižené souvrství Zvičinsko-kocléřovský hřbet (Zvičina, 671 m; Liščí hora, 609 m) se rozkládá v jihovýchodní části území. Hřbetem v hlubokých údolích protékají řeky Labe a Úpa. Prozatím nechráněný je pískovcový útvar Slučí kameny v zalesněném Kocléřovském hřbetu na pomezí katastru Chotěvic a Vítězné a skalní útvar Kamenná.

Klimatické poměry

Celý region Podkrkonoší patří do mírně teplé oblasti a je přechodem od teplého Polabí k chladné oblasti Krkonoš. Nadmořská výška, společně s členitým reliéfem, však způsobují, že tato oblast vykazuje na nevelké ploše výrazné klimatické kontrasty. Jednotlivé části Podkrkonoší se tak od sebe značně liší délkou a vlhkostí léta, délkou zimy a dobou trvání sněhové pokrývky. Průměrná roční teplota se podle Atlasu podnebí pohybuje mezi 5 až 7° C (v Česku je průměr mezi 5,5 – 9° C, v horských oblastech mezi 2 - 4° C) . Nejteplejšími místy jsou jižní svahy Hořického hřbetu, Královédvorská a Jičínská kotlina. K nejchladnějším oblastem s nejdelší sněhovou pokrývkou patří nejvyšší vrcholy a masivy (severní okolí Železného Brodu, masivy v okolí Nové Paky, Zvičina a Mladobucká vrchovina). Průměrný roční úhrn srážek je 700 – 1000 mm (v Česku je průměr 450 – 650 mm, na horách 900 – 1500 mm). Typickým jevem, především v zimě a na podzim, je inverze. Pro oblast je typické klimaticky dlouhé období mezi zimní a letní sezónou, nejatraktivnější pro CR bývá dlouhý podzim (Atlas podnebí Česka 2007).

Hydrologické poměry

Nejvýznamnějším vodním tokem Podkrkonoší je Labe, severozápadní část regionu odvodňuje Jizera s přítoky Kamenice a Oleška. Labe, které pramení v Krkonoších, vtéká do oblasti u Vrchlabí a opouští ji v Jaroměři, kde zleva přijímá Úpu a Metuji. K jeho dalším největším přítokům patří Cidlina, Malé Labe, Čistá, Běluňka, Kalenský potok a Trotina (Velká cykloturistická mapa 2003; Atlas Česká republika 2003).

Pro účely vodáctví je na horních tocích Labe, Jizery, Úpy, Malého Labe a Čisté dostatek vody od března do května. Na klidnějších dolních tocích řek pak i během léta.

Z přehrad najdeme v Podkrkonoší jen jedinou – **Les Království** (též nazývána Bílá Třešná či Těšnovská) na Labi u Nemojova. Vodní nádrž patří k nejstarším v ČR, byla vybudována již v letech 1911-15 a od roku 1964 je objekt chráněn jako národní technická památka. Vodní dílo je po architektonické stránce považováno za jednu z nejkrásnějších vodohospodářských staveb v republice a patří k vyhledávaným turistickým cílům. Dne 25. 4. 2008 byla otevřena NS lesem Království spojující areál Hájemství s přehradou Les Království.

Na rybníky je Podkrkonoší poměrně chudé, rozlohou jsou spíše zanedbatelné. Ty největší se nacházejí u Jaroměře, Lázní Běláhoř a Trutnova.

Fauna a flóra

Téměř celé území Podkrkonoší spadá do oblasti středoevropské květeny středních poloh. Na úbočí Krkonoš a Jizerských hor pak přechází v oblast horské květeny a okraje přiléhající k Jaroměři jsou už přiřazovány do oblasti teplomilné květeny. Původní rozsáhlé přirozené lesy, které dříve sahaly od pohraničních hor až ke Dvoru Králové n. L., byly z větší části vykáceny, případně nahrazeny jinými, hlavně smrkovými porosty. Jediné velké lesní komplexy se zachovaly v okolí Zvičiny a mezi Dvorem Králové a Hostinným – tzv. Království.

Poměrně bohatá je i podkrkonošská fauna. Běžně se zde vyskytuje zvěř jelení a srnčí, zvyšuje se populace divokých prasat. Poměrně velký je také výskyt lišky, kuny, zajíců aj.

Ochrana krajiny

Chráněné oblasti v Podkrkonoší zaujímají pouze malé procento z celkové rozlohy oblasti. Nenachází se zde žádné velkoplošně chráněné území (NP, CHKO), ochrana přírody je prezentována jediným přírodním parkem Sýkornice a zhruba desítkou maloplošných chráněných území. K nejcennějším patří **PP Bozkovské dolomitové jeskyně**, naše jediné přístupné jeskyně vytvořené v dolomitu. Národní přírodní památkou byly vyhlášeny roku 1999. Celoročně je přístupná asi třetina z prozkoumané oblasti jeskyní, kterou během roku navštíví 70 000 návštěvníků z celého světa. Nejvýraznějším turistickým lákadlem je největší podzemní jezero v Česku a bohatá krápníková výzdoba.

PP Sýkornice (též Novopacké vodopády) byl zřízen roku 1984 jako oblast klidu na východním okraji Nové Paky. Na Sýkornickém potoce se na terénních stupních vytvořily výrazné vodopády, které patří k hlavním lákadlům přírodního parku. Od svého zřízení slouží park jako rekreační turistická oblast a je protkán množstvím turistických cest.

Podle Natury 2000 se v Podkrkonoší nacházejí některé Evropsky významné lokality. Mezi nejznámější z nich patří PR Miletínská bažantnice – lesní celek s přilehlými slatinnými loukami se vzácnou květenou a několika rybníky, PP Černá louka – luční rašeliniště a slatiniště se vzácnou flórou a vývěry minerálních vod, Vřešťovská bažantnice – starý dubohabrový les s bohatým bylinným patrem v povodí Trotiny a PP Bílá Třemešná u vodní nádrže Les Království. Chráněné jsou i některé pískovcové skály, např. Čertovy hrady a Kamenná Hůra (<http://www.nature.cz/natura2000-design3>).

5.3 Kulturní předpoklady

Podkrkonoší je mimořádně bohaté na lidovou architekturu a to především na roubené domy podkrkonošského typu. Tyto stavby se uplatnily i ve výstavbě měst a jejich zbytky dnes najdeme v Lázních Bělohrad, Jilemnici (tzv. Zvědavá ulička), Staré Pace, Kuksu, Horní Brusnici (viz příloha č. 4) a jinde. Ale jednoznačně největší koncentrace roubených domů, které zůstaly zcela zachovány pro svou odlehlost a nesnadnou přístupnost, se nacházejí na okrajích obce Hajnice. Pozoruhodnými

soubory lidových staveb se mohou pochlubit i Karlov, Dolní Javoří, Stupná, Vestřev či Hájemství. Barokní mlýny stojí v Borovničce a Velehrádku, poloroubená kovárna je v Brusnici.

Mezi technické památky můžeme zařadit dřevěný krytý most z r. 1888 v Bystré nad Jizerou a vodní nádrž Les Království (viz příloha č. 6).

Podkrkonoší je také bohaté na kostely, hřbitovy a drobné sakrální stavby (příloha č. 11), které jsou pro tuto oblast typické. Na současném neutěšeném stavu těchto církevních památek se velmi negativně podepsala poválečná obměna obyvatel a změna majetkových vztahů, která zpřetrhala přirozenou vazbu obyvatel ke kulturnímu dědictví regionu. Hlavním problémem je najít pro tyto stavby účelné využití. Jedinou možností na záchranu těchto staveb je vzájemná pomoc a podpora obcí či mikroregionů.

Mezi kulturní památky neodmyslitelně patří i hrady a zámky. Jejich koncentrace je v Podkrkonoší co do počtu slabá. Asi nejznámější je hrad Pecka, který se nalézá mezi Novou Pakou a Dvorem Králové n. L. Dále bych zmínil zámky v Lázních Bělohrad a v Jilemnici. Většina z ostatních hradů či zámků jsou nepřístupná či chátrající (např. zámek ve Vlčicích či tvrz Nové Zámky). Výjimku tvoří turisty vyhledávaný komplex barokních budov národního významu s někdejší špitálem **Kuks** (příloha č. 8), kde s finanční pomocí fondů EU došlo k rekonstrukci historického centra města s četnými roubenými domy. Kuks je známý především svými sochařskými cykly od Matyáše Bernarda Brauna, znázorňujícími dvanáct ctností a neřestí. V lese nedaleko od Kuksu se nachází jedinečná přírodní galerie barokního sochařství od M. B. Brauna **Betlém**. Od roku 2002 je Betlém zařazen mezi Národní kulturní památky ČR (<http://www.czechtourism.cz>).

V regionu se dále nacházejí slatinné Lázně Bělohrad. Jedná se o lázně regionálního významu s dlouholetou tradicí, které se specializují zejména na onemocnění pohybového ústrojí. Žádnými z lázeňských středisek národního významu Podkrkonoší nedisponuje, nejbližší jsou Janské Lázně v Krkonoších.

K oblíbeným kulturním oblastem Podkrkonoší patří města. Město Trutnov je známé svým historickým jádrem (od r. 1990 městská památková zóna) s Krakonošovým náměstím, sloupem Nejsvětější Trojice, muzeem Podkrkonoší či městskými hradbami. Dvůr Králové n. L. se proslavil zejména celoročně otevřenou zoologickou zahradou včetně Safari, umožňující prohlídku exotické zvěře v přírodních podmínkách. Město Jilemnice upoutá turisty Masarykovým náměstím v jádru město

a ještě více pak Krkonošským muzeem, které se nalézá na místním zámku. Hostinné se zase proslavilo muzeem antického umění.

S Podkrkonoším je také spjata řada významných českých spisovatelů. V Malých Svatoňovicích se nalézá rodný dům Karla Čapka, u České Skalice pak Babiččino údolí s Ratibořickým zámkem, proslulé z tvorby Boženy Němcové.

Pokud se zaměřím na kulturní tradice regionu, každoročně v srpnu se v Kohoutově koná festival Lidová řemesla (v roce 2008 se konal již 14. ročník). Jedná se o událost s jednoznačně propagačním významem pro pořádající obec, vede také ke zvýšení aktivity místních spolků a občanů a oživuje podnikatelský ruch v regionu. Turisticky významné je také pořádání koncertů v Choustníkově Hradišti, nebo festival barokního divadla a opery Teatrum Kuks (<http://www.podkrkonosi.info>).

Nakonec této podkapitoly bych zhodnotil přírodní a kulturní předpoklady CR v Podkrkonoší. Přírodní potenciál CR v regionu výrazně převažuje nad kulturním. Hlavním důvodem je řídké osídlení oblasti a tím i zachovalá přírodní krajina a také periferní geografická poloha (dříve Sudety). Dle Bíny je v regionu nejvíce zastoupen přírodní vyhraněný potenciál, ve větších městech dominuje kulturní potenciál. Intenzita potenciálu je ve většině obcí regionu zvýšená (Bína, 2001). Odpověď na otázku, zda existuje ve zkoumané oblasti dostatečné množství přírodních a kulturních atraktivit je: ano, existuje. Potenciál atraktivit, zejména pak těch přírodních, je v Podkrkonoší skutečně pestrý, velkým nedostatkem je však často jejich nedostatečná prezentace a zviditelnění, tedy i využití. Pokud by se tyto problémy do budoucna neřešily, mohlo by to vést i ke ztrátě atraktivity území. Nutností pro rozvoj CR by měla být vzájemná inspirace a spolupráce místních obcí a mikroregionů.

5.4 Komunikační předpoklady

Silniční doprava a dostupnost regionu

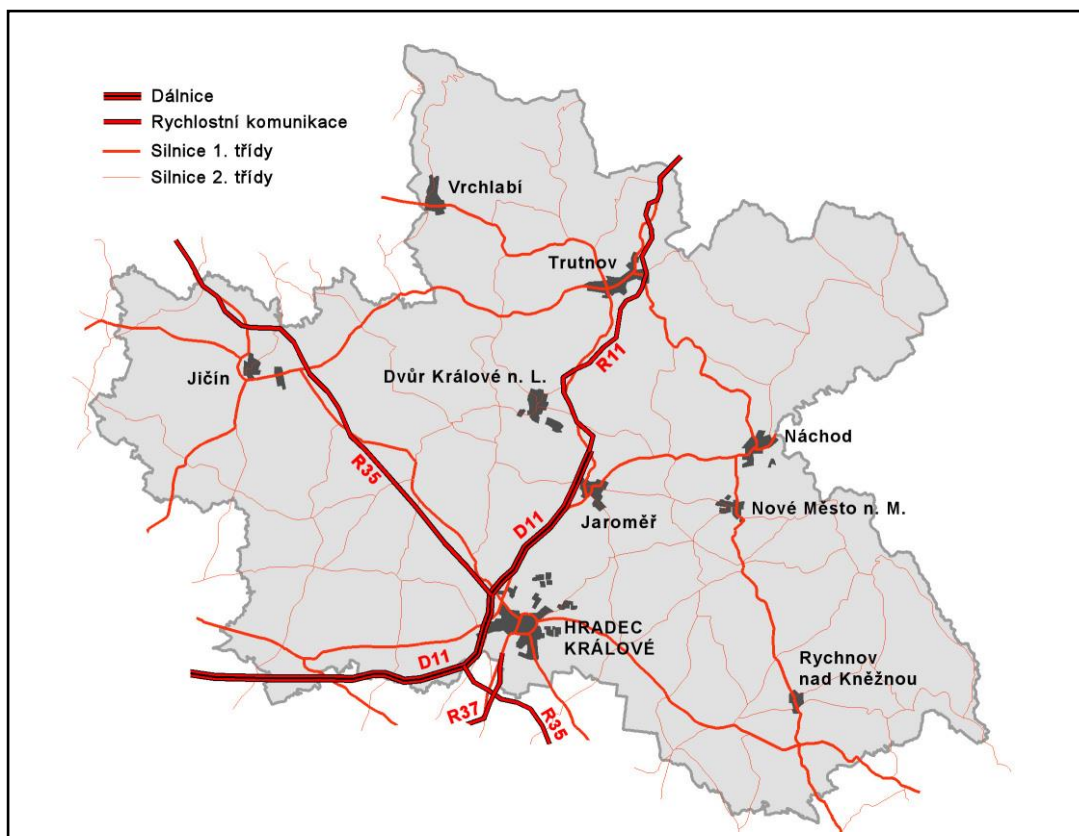
Poloha Podkrkonoší z hlediska dopravy je semi-periferní až periferní, region slouží zejména jako tranzitní spojení Krkonoš s ostatními oblastmi republiky. Vysoká atraktivita Krkonoš, které jsou nejvíce navštěvovaným pohořím v ČR, vytváří značnou dopravní zatíženost, zejména pak během zimní a letní turistické sezóny.

Hlavním problémem zůstává nedostačující kapacita, špatný technický stav a zanedbanost regionální silniční sítě. Vzhledem k několikanásobnému nárůstu silniční dopravy je většina silniční sítě téměř trvale přetížena, což má negativní dopad na ŽP obyvatel regionu. Logicky je tedy rozšíření dopravní infrastruktury a údržba té stávající nutným řešením a hlavní prioritou v regionu.

Charakteristickým rysem, zejména u obcí mikroregionu Podkrkonoší (např. Dolní a Horní Olešnice), je podélné uspořádání obcí s rozptýlenou zástavbou na svazích, v údolích, periferních polohách a odloučených částech. Náklady na opravu a údržbu takovýchto komunikací tak tvoří významnou položku obecních rozpočtů (Tichavský, Kulíšek 2005).

Asi nejdiskutovanějším řešením je dostavění dálnice D11 Praha–Hradec Králové–Jaroměř a na ní navazující rychlostní komunikace R11 vedoucí z Jaroměře přes Trutnov do Polska (napojení na dálnici A3), která umožní lepší dopravní napojení na sousední regiony a mezinárodní spojení s Polskem (obr. č. 4). Negativní dopad dálničního úseku na rozvoj šetrného turistického ruchu je nutno předpokládat, naopak výstavbou dálnice by se zlepšila dostupnost území. V současnosti je zatím v provozu úsek dálnice Praha–Poděbrady–Hradec Králové.

Mezi páteční silnice protínající region patří silnice I. třídy č. 16 (Trutnov–Nová Paka–Jičín), 37 (Trutnov–Jaroměř) a 14 (Náchod–Trutnov–Vrchlabí–Liberec). Hlavní komunikace a zejména jejich vysoká frekventovanost jsou pro obce, kterými vedou, spíše závadové. Např. již zmiňovaná silnice č. 16 v Pilníkově protíná historický střed obce a narušuje statiku staveb chráněných jako kulturní památky. Zasazení této frekventované pozemní komunikace v aleji stromů má za následek absenci chodníků v obcích Chotěvice a Olešnice a způsobuje zde častou nehodovost a ohrožení chodců (Tichavský, Kulíšek 2005).

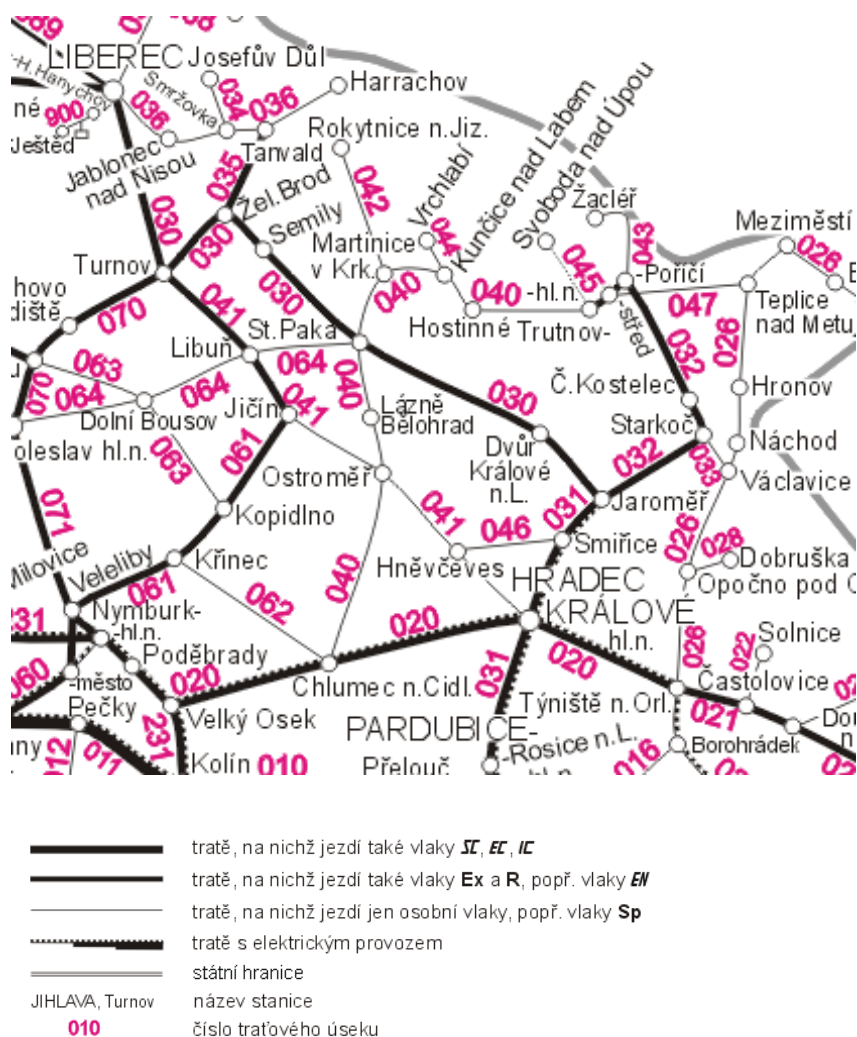
Obr.č. 4: Uvažovaná varianta plánované sítě dálnic a rychlostních komunikací v Královéhradeckém kraji (Kučerová a kol. 2006).

Veřejná hromadná doprava je v Podkrkonoší kvůli členitému terénu zajišťována především autobusovými linkami, v dostupnějších místech železniční dopravou (viz níže). Zajistit vyhovující úroveň dopravní obslužnosti je v oblastech s nízkou hustotou osídlení náročné (v některých částech je hustota zalidnění pouze kolem 30 obyv./km²). Stále přetrvává plošná nerovnoměrnost dopravní obslužnosti. Specifickým problémem regionu je také zajištění dostupnosti z odlehlých, ale obydlených osad. Např. v Chotěvicích poskytuje obecní úřad dvakrát týdně dopravu pro důchodce z místní části Karlov do centra obce (<http://www.podkrkonosi.info>).

Železniční doprava

Železniční síť v regionu patří svou hustotou v rámci ČR k průměrným. Nejvíce jsou využívány spoje Hradec Králové–Jaroměř, kde se trať dále větví směrem na Trutnov, Liberec a Náchod (viz obr. č. 5). Spojení s hlavním městem je rychlíky a expresními vlaky přes Hradec Králové–Poděbrady–Praha a nebo přes moderní

železniční koridor Pardubice–Kolín–Praha, který využívají i mezinárodní spoje. Vzhledem k poměrně velké členitosti povrchu je dostupnost železniční dopravou v některých obcích nedostačující (např. Hajnice, Kohoutov, Vítězná). Lidé si však zvykli častěji používat osobních automobilů (<http://www.cd.cz>).

Obr. č. 5: Mapa železniční sítě v severovýchodních Čechách (<http://www.cd.cz>).

Do budoucna se v regionu uvažuje pouze s rekonstrukcí a modernizací regionálních či lokálních úseků na železnici, nepočítá se však s jejím rozšiřováním. Velkým problémem stále zůstává zastaralý vozový park a dlouhé jízdní doby, které výrazně snižují konkurenceschopnost železniční dopravy ve srovnání se silniční přepravou (Kučerová 2006).

Pěší turistika, cykloturistika, hippoturistika

Pro rozvoj cykloturistiky a pěší turistiky jsou v regionu velice vhodné přírodní podmínky a dostatek kulturních památek, potenciál v současných službách je však nedostatečný. Cyklotrasy a cyklostezky jsou většinou vedené zvlněným terénem po méně frekventovaných komunikacích, po lesních či polních cestách. Vzhledem k členitému terénu ale nemá tzv. účelová cyklistika do spádových měst (tj. cesty do zaměstnání, za nákupy apod.) příliš velkou tradici, je ale hojně využívána v místním měřítku mezi obcemi i místními částmi. V regionu je navržena páteřní síť cyklistické dopravy, návrhy jsou zatím jen ve fázi rozpracování. Asi nejfrekventovanější mezinárodní cyklotrasou v regionu je Labská stezka vedoucí ze Špindlerova Mlýna do Děčína. V oblasti Podkrkonoší překonává města Vrchlabí, Hostinné a Dvůr Králové n. L. Stejně jako u silniční dopravy je pro cyklisty překážkou špatná kvalita povrchu cyklotras. Jednoznačně největším problémem cykloturistiky stále zůstává chybějící oddělení cyklistické dopravy od silniční, což by mělo být prioritou vzhledem k trendu růstu oblíbenosti a využívání cykloturistiky v současnosti.

Od minulého roku mohou nově příznivci cykloturistiky v letní sezóně využívat cyklobusu (autobus speciálně upravený pro přepravu kol) na trase dlouhé 75 km z Hradce Králové do Vrchlabí. V Podkrkonoší cyklobus staví např. ve Dvoře Králové n. L., Mostku či Hostinném. Jediné omezení k jízdě je minimálně 15 zájemců. Podkrkonoší se tak snaží srovnat krok s Krkonošemi, kde je letos již šestým rokem v provozu 5 tras cyklobusů.

Krajina Podkrkonoší je též příznivě nakloněna vyznavačům pěší turistiky. Terén je v této oblasti bohatě členěný. Výšková členitost však nepřesahuje 300 – 400 m, je tedy vhodný především pro rodiny s dětmi a seniory. Region je propojen sítí dobře schůdných turistických stezek, jejichž značení je na poměrně slušné úrovni.

Jednoznačně dobré podmínky pro větší rozvoj hippoturistiky má mikroregion Společenství obcí Podkrkonoší. Důvody jsou nízká urbanizace, velké množství lesních a polních cest, nenáročný terén s malým převýšením a dobrá prostupnost krajiny. V současné době jsou hipposlužby (tj. půjčování koní k vyjížděkám, výuka jízdy na koni apod.) poskytovány v Chotěvicích, Pilníkově a Vítězně.

Jedny z nejkrásnějších výhledů do kraje a zejména na Krkonoše se nabízí z vrcholu Zvičiny, která je snad dostupná pěšky i na kole. Zpočátku byla Zvičina poutním místem, až později se stala oblíbeným turistickým a cykloturistickým cílem.

Na vrcholu se nachází kostelík a Raisova chata s rozhlednou, rozhledna je již delší dobu nepřístupná. Návštěvníkům se zde nabízí pestré možnosti aktivního využití volného času. V létě kromě turistiky a cykloturistiky i paragliding, v zimě sjezdové lyžování (Ski areál Zvičina) či běžecké lyžování.

5.5 Materiálně-technické předpoklady

Materiálně-technické předpoklady se řadí mezi realizační předpoklady CR, patří sem zařízení ubytovací, stravovací, dopravní, kulturní, zábavní, sportovní a další. V této podkapitole bych se zaměřil zejména na stravovací, ubytovací a sportovní zařízení, o ostatních jmenovaných jsem psal v předchozích kapitolách.

Poměrně velký rozdíl je v přílivu turistů do oblasti mezi letní a zimní sezónou, nejvíce turistů pak region navštěvuje od května do září. Větší návštěvnost během letní sezóny je dána příznivějším klimatem a zejména širší nabídkou služeb pro turisty. Populární je zejména turistika a cykloturistika (více v předchozí podkapitole); v současnosti se do popředí dostávají i nové a k přírodě šetrné formy turistiky (agroturistika, ekoturistika, incentivní CR či hippoturistika).

Během zimní sezóny je v Podkrkonoší v provozu několik sjezdovek a vleků, které jsou ale nejvíce využívány obyvateli ze spádových oblastí, turisté ze vzdálenějších oblastí dávají přednost Krkonoším s kvalitnější a propracovanější infrastrukturou. Jen malá část stop pro běžecké lyžování je kvalitně a nepřetržitě udržována (mezi Peckou a Zvičinou, v okolí Nové a Staré Paky), značení běžeckých tras v oblasti neexistuje. Mezi známé lyžařské areály oblasti patří ski areály Zvičina, Máchovka v Nové Pace, Pecka, Debrné u Mostku a lyžařský areál Mezihoří. Ski areál Zvičina patří k tradičním a lyžaři nejvíce navštěvovaným v oblasti. Od dvacátých let 19.st. zde dokonce byly v provozu dva skokanské můstky, které jsou už dnes nefunkční. Výhodou oblasti stále zůstává výrazně nižší cena, vhodný terén i pro méně zdatné lyžaře a nepřeplněnost vleků a sjezdovek. Ve většině areálů je k dispozici i večerní lyžování, v Nové Pace také umělé zasněžování. Nabídka služeb však stále nemůže konkurovat areálům v Krkonoších, značným nedostatkem oblasti je zastaralost technického vybavení, omezené služby v oblasti občerstvování a závislost na přírodním sněhu. Pro další rozvoj zimní turistiky v oblasti je potřeba zvýšit propagaci areálů a vhodné by bylo propojení jednotlivých středisek skipasem (www.skiindex.com).

Nedostatečná ubytovací kapacita a stravovací služby, které jsou způsobeny nedostatkem podnikatelských aktivit v těchto službách, je v současnosti hlavním překážkou potencionálního rozvoje oblasti Podkrkonoší. Situace je o něco lepší ve větších městech, ale v odlehlejších lokalitách a menších obcích je často až kritická.

Např. ve Společenství obcí Podkrkonoší pět obcí z jedenácti nenabízí žádnou možnost ubytování (např. Dolní a Horní Olešnice, Staré Buky). Kvalitní ubytování se stravováním poskytuje pouze polovina z obcí mikroregionu. V oblasti se spíše rozvíjí pronájem chalup k rodinné a skupinové rekreaci turistů a to především ze zahraničí. Problémem je také absence kvalitních standardů, co se ubytování a stravování týče. Současná klientela a zejména pak ta zahraniční je stále více náročná na komfort a pohodlí (více viz kapitola 6.3.) (Tichavský, Kulíšek 2005).

V posledních letech také v Podkrkonoší přibývá objektů vlastněných a využívaných cizinci (zejména pak Nizozemci), tzv. „Holandské vesničky v Podkrkonoší“. Patří sem obce Čistá v Černém Dole, Javorník u Rudníku a Stupná ve Vidochově (Nožičková 2007). Bohužel je stále více případů, kdy si cizinci koupí nemovitost bez rozmyslu, přestanou ji udržovat a objekty dále chátrají a hyzdí krajinu.

Další překážkou v rozvoji CR v Podkrkonoší je absence informačního systému CR v oblasti (IC, informační body, naučné stezky), které by měly turistům poskytovat potřebné informace. Informační centra jsou pouze ve městech a to v Trutnově, Dvoře Králové n. L., Jilemnici, Lázních Běláhrad, Nové Pace a Hostinném.

5.6 SWOT analýza – shrnutí potenciálu cestovního ruchu

Silné stránky:

- významný přírodní potenciál pro rekreaci (přírodní krásy, členitá a zvlněná krajina, panorama Krkonoš, atraktivní a přitom klidné přírodní lokality)
- ekonomicky dostupné služby CR pro domácí i zahraniční návštěvníky
- výhodná blízkost regionálních center (Trutnov, Hradec Králové, Liberec)
- nárůst počtu obyvatel, potenciál přílivu nových obyvatel
- zlepšující se vzhled obcí
- potenciál kulturních tradic regionu (Teatrums Kuks, Lidová řemesla v Kohoutově ad.)

Slabé stránky:

- nerovnoměrné rozložení intenzity rekreace a turismu vzhledem ke Krkonošům a Českému ráji
- slabá propagace regionu, nedostatečné povědomí o turistickém ruchu v regionu

- narušení ekologické stability a estetické hodnoty krajiny socialistickým hospodařením
- nedostatečná ubytovací kapacita a stravovací služby, nedostatek podnikatelských aktivit v těchto službách
- nedostatek produktů cestovního ruchu
- absence informačního systému cestovního ruchu (IC, informační body, naučné stezky)
- nedokončená realizace cykloturistických tras
- nedostatečná dopravní obslužnost
- nízká vazba obyvatel k historickému dědictví obcí, zejména k církevním památkám

Příležitosti:

- podpora rozvoje šetrného turistického ruchu
- zaměření na určité cílové skupiny (rodiny s dětmi, mladí lidé, senioři)
- možnost uplatnit nižší cenovou hladinu služeb jako významnou konkurenční výhodu
- využití návaznosti turistiky a cykloturistiky na atraktivní oblast Krkonoš
- vzájemná spolupráce s okolními partnery (obce, města, poskytovatelé služeb v turistickém ruchu, dopravci, vzdělávací instituce atd.), komunikace a předávání informací
- dostatek prostoru a rozvojových ploch pro podnikání (nevyužité brownfields - objekty k bydlení, rekreaci a podnikání)
- plánovaná dálnice D11 – A3 spojující Prahu a Hradec Králové – snadný přístup oblasti z center
- podpora služeb venkovské turistiky (agroturistika, hippoturistika)
- možnost doplnění sítě cyklotras s kvalitní nabídkou služeb a programů
- zachování a obnova církevních památek, nové smysluplné využití a uplatnění pro turistiku

Pozn.: Pod pojmem hipposlužby či hippoturistika je míněno půjčování koní k vyjížděním či k výuce jízdy na koni.

Hrozby :

- odliv poptávky turistů při absenci kvalitních standardů (pokračující nedostatečná nabídka ubytování a stravování), přetrvávající nízká nabídka služeb

- zánik kulturní krajiny, ztráta atraktivity území
- nedostatečně rychle se rozvíjející nabídky turistických produktů na cílové skupiny
- zvýšení nezaměstnanosti
- útlum veřejné dopravy
- zvyšování rozdílů mezi turisticky rozvinutými sousedy (Krkonoše, Český ráj, Adršpach)
- snížení počtu obyvatel (zánik venkovských škol, pošt atp.)
- narušení venkovské architektury, ztráta estetických hodnot oblasti
- pokračující devastace církevních a kulturních památek
- plánovaná dálnice D11 – A3 od Jaroměře do Polska – narušení klidného rázu krajiny a rekreačního potenciálu

(Tichavský, Kulíšek 2005, <http://www.podkrkonosi.info>)

Z této kapitoly, která je věnována potenciálu CR v Podkrkonoší, jednoznačně vyplývá, že Podkrkonoší neslouží jako „nárazníkové pásmo“ KRNAPu. Oblast, až na výjimky (Safari ve Dvoře Králové, Kuks či Bozkovské jeskyně), nedisponuje větším počtem lokalit národního či regionálního významu. Dalším důvodem je nerovnoměrné rozložení intenzity rekreace a turismu. Ta je více soustředěna do měst a tak obce, které se nacházejí v odlehlějších částech regionu, většinou nejsou pro turisty dostatečně atraktivní a nebo jsou nedostatečně zviditelněny a propagovány. Zásadním důvodem je ale nedostatečné množství a kvalita ubytovacích a stravovacích služeb, které by měly být standardem a v dnešní době i samozřejmostí.

6. Mikroregiony v Podkrkonoší

Zde následuje stručný přehled jednotlivých svazků a sdružení obcí (včetně některých jejich cílů a projektů), které zasahují do Podkrkonoší a mají tak značný vliv na budoucí vývoj CR v regionu. Jejich základní charakteristiky jsou uvedeny v tabulce číslo 1. Z tabulky je patrné, že rozloha jednotlivých regionů se příliš neliší. Výrazně méně obyvatel je v mikroregionu Společenství obcí Podkrkonoší, který má ve srovnání s ostatními mikroregiony nejvíce periferní polohu (velmi nízká hustota zalidnění) a s tím související špatnou dopravní infrastrukturu.

	počet obcí	rozloha (km ²)	počet obyvatel	hustota zalidnění (obyv./km ²)
Společenství obcí Podkrkonoší	12	199,4	7427	37,25
Lázeňský mikroregion	23	228,9	21505	93,95
Sdružení obcí Podzvičinsko	29	302,83	41495	137,02
Mikroregion Jilemnicko	18	206,22	18097	87,76
Svazek obcí Horní Labe	17	239,79	28088	117,14

Tab. č. 1: Základní charakteristiky mikroregionů v Podkrkonoší (<http://www.risy.cz>, <http://www.epusa.cz>)

Mikroregiony vznikaly postupně od roku 1999, často však myšlenky jejich vzniku sahají až do r. 1990, kdy vznikaly nové obce (většinou oddělením od stávajících střediskových obcí) a obecní úřady. Blížíce se vstup do EU způsobil výraznou změnu dotační politiky a tak pro jednotlivé obce bylo čím dál složitější dotační peníze získat. To umocnilo potřebu vytvořit území se společnými zájmy a se společným zástupcem všech obcí, tzv. mikroregion.

6.1 Jednotlivé mikroregiony

Klíčovým svazkem obcí pro vymezení Podkrkonoší mi byl mikroregion **Společenství obcí Podkrkonoší** (dále jen SoP) a to zejména proto, že všechny jeho obce spadají do Podkrkonoší. Svazek, nyní již dvanácti obcí (viz tab. č. 2), vznikl v roce 2001, kdy byla hlavním cílem snaha řešit problémy spojené se zanikáním kulturní krajiny, nedostatkem pracovních příležitostí, žalostným stavem kulturních památek a neuspokojivým stavem dopravní infrastruktury. Pro rozvoj odpovídajícího

turistického ruchu v regionu byla v roce 2005 vypracovaná Strategie udržitelného turistického ruchu v Podkrkonoší (koncipována na 10-15 let). Hlavním cílem této koncepce bylo přispět k proměně regionu na atraktivní místo pro rekreaci, podnikání a šetrný CR. Na tuto strategii navázalo SoP v roce 2008 Strategií rozvoje území společenství obcí Podkrkonoší pro období 2007-2013. Jednotlivé obce jsou prezentovány na Internetu v rámci Společenství, vlastní webové stránky si již zřídily téměř všechny. V současnosti je hlavním předmětem činnosti mikroregionu hospodářský, sociální a kulturní rozvoj venkovského prostoru s ohledem na zachování přírodního a kulturního dědictví. (Strategie rozvoje území společenství obcí Podkrkonoší pro období 2007 – 2013, <http://www.podkrkonosi.info>).

Název obce	počet obyvatel (2006)	rozloha obce (ha)
Čermná	383	929,43
Dolní Olešnice	361	1260,2
Hajnice	932	3172,46
Horní Olešnice	285	1273,29
Chotěvice	1010	2012,36
Kocbeře	505	1093,22
Kohoutov	244	1079,66
Pilníkov	1185	1698,95
Staré Buky	415	1789,01
Vítězná	1259	2474,85
Vlčice	448	1975,31
Vlčkovice v Podkrkonoší	400	1181
CELKEM	7427	19 939,74

Tab. č. 2: Základní charakteristiky obcí SoP (<http://www.epusa.cz/>, <http://vdb.czso.cz>)

Nemalou část území Podkrkonoší zaujímá svazek obcí **Horní Labe**, který celý s výjimkou čtyř obcí z celkových sedmnácti spadá do vymezené oblasti Podkrkonoší. Svazek byl založen na jaře roku 2003 a mezi jeho prioritní cíle patří spolupráce při obnově a rozvoji venkova a při přípravě a realizaci rozvojových programů EU (zejména se zaměřením na povodňové problémy obcí, dopravní obslužnost a dostupnost zdravotní péče). Jako velký nedostatek mikroregionu považují absenci vlastních internetových stránek (<http://www.risy.cz>).

Ostatní mikroregiony zasahují do Podkrkonoší pouze částečně. Patří sem mikroregion Podzvičinsko, Lázeňský mikroregion a mikroregion Jilemnicko, který se z výjimkou jedné obce celý rozprostírá v Libereckém kraji.

Sdružení obcí **Podzvičinsko**, se sídlem v Lázních Běláhoř, vzniklo v roce 2000 za účelem přispívání k rozvoji oblasti a to především v cestovním ruchu. V současnosti má mikroregion celkem 31 členských obcí. Mezi některé současné projekty sdružení patří např. Archeologické zajímavosti Podzvičinska a jejich využití pro CR, Řeka Javorka - zdroj rozvoje vodní turistiky v Podzvičinsku či Možnosti rozvoje středisek zimních sportů v Podzvičinsku (<http://www.risy.cz>; <http://www.podzvicinsko.cz>).

Svazek obcí **Lázeňský mikroregion** vznikl v roce 2000, dnes má celkem 23 členských obcí. Hlavním předmětem činnosti mikroregionu je všeobecná ochrana ŽP v zájmovém území, rozvoj turistiky, údržba kulturních památek a další (<http://www.risy.cz>; <http://www.lazensko.cz> 2008).

Mikroregion **Jilemnicko** je dobrovolným svazkem celkem jedenadvaceti obcí, který vznikl roku 1999 za účelem vzájemné spolupráce a koordinace činností v oblasti rozvoje regionu. Mezi realizované projekty mikroregionu s dotační podporou patří např. Přiděte pobejt (Projekt zaměřený na opravu obecního majetku), opravy místních komunikací, veřejného osvětlení apod. (<http://www.jilemnicko-so.cz>, <http://www.risy.cz>).

6.2 Významné investice a projekty

Oblast Podkrkonoší nepatří mezi turisty masově využívané regiony. Naopak je krajina vyhledávána jako oblast klidu a odpočinku. Podkrkonoší bylo vždy v rámci CR spíše opomíjeno v konkurenčním prostředí Krkonoš a Českého ráje. Bohužel tomu tak bylo i co se týká klíčových investic a projektů v oblasti. Dlouhodobé projekty se v Podkrkonoší začaly plánovat a zpracovávat až v posledních několika letech a jejich existence stále není dostačující.

Významné projekty a investice týkající se CR v Podkrkonoší bych mohl rozdělit do dvou skupin: projekty týkající se celé oblasti Podkrkonoší či mikroregionů a projekty lokální.

Do první skupiny projektů patří klíčové dokumenty Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje na roky 2006 – 2015 (Kučerová 2006) a Strategie rozvoje

Libereckého kraje 2006-2020 (<http://www.kraj-lbc.cz>). Jedná se o dlouhodobé strategické dokumenty vycházející z principů trvale udržitelného rozvoje, založeného na vyváženém propojení základních oblastí života – ekonomického, sociálního a životního prostředí (Kučerová 2006). Tyto strategie jsou klíčové pro zlepšení kvality života místních obyvatel zejména svým dlouhodobým rozsahem, hledají skutečné problémy a cesty k jejich řešení, včetně aktivního zapojení lidí do řešení problémů.

Neexistuje jednotný projekt rozvoje Podkrkonoší, oblast je na to příliš členitá a rozmanitá. Jednotlivé mikroregiony v oblasti mají vypracované pouze projekty rozvoje vlastních území, např. Strategie trvale udržitelného turistického ruchu Společenství obcí Podkrkonoší či Rozvojové studie venkovských mikroregionů – Mikroregion Jilemnicko; výjimečně mají některé obce vypracované strategický plán rozvoje území obce. První ze zmíněných strategií má za cíl přispět k rozvoji a proměně oblasti na atraktivní místo pro podnikání, rekreaci a šetrný CR za současného respektování bohatství i jedinečnosti přírodních, historických, kulturních a ekonomických podmínek členských obcí. Rozvojová studie mikroregionu Jilemnicko je zase zaměřena na hospodářský a společenský rozvoj venkovské části mikroregionu a na rekonstrukci a obnovu vybraných stavebně-kulturních památek (Tichavský, Kulíšek a kol. 2005; Lubojacký a kol. 2000).

6.3 Výsledky terénního šetření

Terénní výzkum byl prováděn v červenci 2008 a v dubnu 2009 na území Společenství obcí Podkrkonoší v obcích Čermná, Dolní Olešnice, Hajnice, Horní Olešnice, Chotěvice, Kocbeře, Kohoutov, Pilníkov, Staré Buky, Vítězná, Vlčice a Vlčkovice v Podkrkonoší a v mikroregionu Podzvíčinsko v obcích Mostek, Zvičina a Dvůr Králové n. L. V následujících odstavcích této kapitoly jsou shrnuty poznatky a závěry zjištěné během terénního šetření, které sledují některé z klíčových problémů a možnosti jejich řešení ve sledované oblasti.

Důležitým předpokladem pro rozvoj území SoP je příchod nových obyvatel z měst, spojený s provozováním podnikatelské činnosti. Tento trend je třeba v obcích aktivně podporovat nejen v oblasti bydlení ve vytváření nových příležitostí pro bydlení na venkově, ale také v oblasti podnikání. Tak mohou vznikat nové pracovní příležitosti a rozvíjet se služby i pro turistický ruch. Zde vyvstává nutnost regulace nové výstavby,

protože jinak hrozí nebezpečí narušení tradičního vzhledu obcí novostavbami. Nutný je také předpoklad nabídky prostor a motivujících podmínek pro soukromé podnikání.

Podstatným fenoménem oblasti je druhé bydlení, které již má v regionu dlouholetou tradici. Chalupáři udržují a opravují usedlosti, které by jinak pravděpodobně zanikly nebo byly modernizovány, zároveň jsou také odběrateli místních služeb (např. osady Nesytá, Mravenčí domky, které patří k obci Hajnice). Podíl chalupářů se v současnosti blíží polovině obyvatel např. v Kohoutově, Horní Olešnici či Vítězné. V Chotěvicích a v Čermné byl zaznamenán trend odkupování domů pro účely pronajímání chalup zahraničním turistům na krátkodobé i dlouhodobé pobyty.

V každé z obcí SoP můžeme najít kulturně či historicky zajímavé objekty jako jsou kostely, kapličky, příklady lidové architektury a zámky (Vlčice, Staré Buky, Nové Zámky). Velkým problémem je kritický až havarijný stav především církevních památek a zámků (např. kostel sv. Anny ve Starých Bukách – viz příloha č. 11). Další problém pro turistu nastane, chce-li se do zmíněných objektů podívat nebo se o jejich funkci, významu či historii něco dozvědět. Především by se ale měla vyřešit otázka účelného využití těchto staveb.

V letní sezóně hraje důležitou roli pro nalákání turistů možnost koupání. Na území SoP je možné využít přírodních rybníků, bazénů či požárních nádrží ve všech obcích vyjma Dolní a Horní Olešnice a Chotěvic. V zimních měsících je oblast ideální pro běžkové lyžování, v Hajnici se již uvažuje o vybudování sjezdovky. Služby pro účastníky CR jako jsou cykloservis, půjčovny sportovního vybavení, kol apod. nejsou na území SoP poskytovány, jsou však k dispozici v blízkých městech.

Během pozorování v terénu jsem se zaměřil na možnosti ubytování a stravování v jednotlivých obcích, čistotu veřejných prostranství v obcích (tříděný odpad, odpadkové koše), výskyt cyklostezek, možnosti parkování, odpočinku (lavičky) apod. Tyto ukazatele přehledně ukazuje tab. č. 3. Z tabulky je vidět, že ubytovací a stravovací kapacity jsou v oblasti slabé, pouze polovina všech obcí nabízí možnost stravování a přenocovat, pět obcí nenabízí žádnou možnost přenocování. Nejvíce návštěvníků mají v současnosti rekreační zařízení sv. Kateřina a penzion v Kohoutově. V mikroregionu je celkem pouze 13 objektů pro ubytování účastníků CR, pouze 7 z nich má webové stránky (z nich 5 je v cizím jazyce). Problémem tedy není jen nedostatečné množství těchto zařízení, ale i jejich minimální propagace. Stravovacích zařízení je v regionu

o něco více, pouze obce Horní Olešnice, Vítězná a Vlčkovice v Podkrkonoší nejsou žádné. Naopak čistota v obcích je na dobré úrovni, v každé obci jsou rozmístěny kontejnery na tříděný odpad. Obce jsou často propojeny cyklotrasami, jejich velkým nedostatkem je špatná kvalita povrchu vozovky.

Název obce	ubytování	možnost stravování	cyklostezka	tříděný odpad
Čermná	penzion Čermná	ANO	NE	ANO
Dolní Olešnice	NE	ANO	NE	ANO
Hajnice	penzion Tadeášovy Domky, farma Eliščin dvůr, motorest Na Výšince	ANO	ANO	ANO
Horní Olešnice	NE	NE	NE	ANO
Chotěvice	kemp Sv. Kateřina	ANO	NE	ANO
Kocbeře	penzion Zahrada, ubytování Hájenka, kemp Jánská studánka	ANO	ANO	ANO
Kohoutov	penzion Kohoutov	ANO	ANO	ANO
Pilníkov	penzion Oáza	ANO	ANO	ANO
Staré Buky	NE	ANO	ANO	ANO
Vítězná	jezdecká stanice Formanka, obecní ubytovna Vítězná	NE	ANO	ANO
Vlčice	NE	ANO	ANO	ANO
Vlčkovice v Podkrkonoší	NE	NE	ANO	ANO

Tab. č. 3: Některé zkoumané ukazatele CR v obcích SoP v roce 2009 (zdroj: terénní výzkum)

Z terénního výzkumu v obci Kohoutov jsem se přesvědčil, jak účelně se dá změnit image obce. V Kohoutově bylo obnoveno pekařství, založeno keramické studio v budově bývalé školy, zřízen obecní penzion s restaurací, také byla otevřena nová koží biofarma (prodej bioproduktů, ochutnávky sýrů) a do místní knihovny byl zaveden internet, který je pro veřejnost zdarma (v rámci programu Ministerstva kultury ČR).

V osadě Svatá Kateřina, která patří k Chotěvicím, se podařilo ze zchátralého letního tábora vybudovat prosperující rekreační zařízení s paletou služeb (autokemp, jízdy na koních a velbloudech a další). Nespornou výhodou tohoto rekreačního zařízení je nejen výborná poloha s výhledy do okolí (hlavně do Krkonoš) ale i nepřehlédnutelné značení kempu v terénu ze všech příjezdových silnic.

Terénní výzkum v obci Mostek a ve městě Dvůr Králové n. L. ukázal, že problematika využití chátrajících a již nevyužívaných průmyslových objektů a areálů nabyla v poslední době na závažnosti. Jedná se o rozlehlé, nefunkční a zdevastované objekty a prostory již zkrachovalé textilní společnosti Tiba a.s. V Mostku se situace stále řeší, obec usiluje o odkoupení části majetku lokálního závodu Tiby, která zde měla v provozu tkalcovnu a prádelnu. Ve Dvoře Králové n. L. se v květnu loňského roku situace vyřešila tím, že společnost Textil Invest Praha odkoupila tamní závod zkrachovalé Tiby. Revitalizace či regenerace těchto brownfields za účelem jejich nabídky potenciálním investorům vyžaduje obrovské finanční částky. Do budoucna však mají tyto areály potenciál využití jako objekty k bydlení, rekreaci či podnikání.

Z těchto příkladů je patrné, že v Podkrkonoší opravdu existují skryté rezervy pro budoucí rozvoj cestovního ruchu. Nejen na příkladě Kohoutova či Svaté Kateřiny je vidět, že i menší projekty mohou způsobit zatraktivnění obce resp. celého mikroregionu. Nutností je však již dříve zmíněná vzájemná inspirace, spolupráce a informovanost mezi obcemi. Strategicky nutné pro rozvoj CR v destinaci je vyřešení jednotného image regionu, podpora propagace a turistických informačních systémů. Image je totiž zásadní vstupní informací pro potenciálního turistu a naznačuje, zda je tato oblast pro turistu vhodná.

7. Závěr

Tato práce je tématicky orientována na cestovní ruch v oblasti Podkrkonoší se zaměřením na lokalizační a realizační předpoklady CR a jejich posouzení z hlediska trvale udržitelného CR a lokálního rozvoje.

Cílem práce bylo upozornit na potenciál CR v Podkrkonoší s důrazem na trvale udržitelný rozvoj oblasti. Dále pak upozornit na skryté rezervy potenciálu CR, významné projekty a investice, které by mohly být využity pro budoucí rozvoj v této oblasti a jejich posouzení z hlediska trvale udržitelného CR a lokálního rozvoje. Pro tyto účely jsem se rozhodl použít kvalitativních metod výzkumu a uskutečnit terénní šetření ve vybraných klíčových obcích. Použitými metodami byl řízený rozhovor s místními obyvateli obcí a zúčastněné pozorování v terénu spojené s tvorbou fotodokumentace. Lokalitou výzkumu byly cíleně vybrané obce mikroregionů Společenství obcí Podkrkonoší a Podzvíčinsko.

V následujících dvou odstavcích jsou shrnuty poznatky a závěry zjištěné během terénního šetření. Důležitým předpokladem pro rozvoj území je příchod nových obyvatel z měst, spojený s provozováním podnikatelské činnosti. Tak mohou vznikat nové pracovní příležitosti a rozvíjet se služby i pro turistický ruch. Zejména v oblasti ubytování a stravování, kde je situace silně nedostačující (málokterá z obcí nabízí alespoň jednu možnost ubytování a stravování). Vystává zde nutnost regulace nové výstavby, protože jinak hrozí nebezpečí narušení tradičního vzhledu obcí (roubené chalupy) novostavbami. Klidnou atmosféru odlehlých vesnic v Podkrkonoší též bohužel narušují chátrající objekty či areály bývalých průmyslových (zejména textilních) podniků a žalostný stav církevních památek. Především by se měla vyřešit otázka účelného využití těchto staveb a následná rekonstrukce či revitalizace. Nutno zmínit, že podstatným fenoménem oblasti je též druhé bydlení, které má v regionu dlouholetou tradici. V některých obcích (Chotěvice, Čermná) již byl zaznamenán trend odkupování těchto domů pro účely pronajímání chalup zahraničním turistům.

Z průběhu terénního šetření jsem se přesvědčil, že i menší projekty a investice v oblasti mohou způsobit zatraktivnění obce či mikroregionu. Nutností je však podporovat vzájemnou spolupráci, inspiraci a informovanost mezi dílčími obcemi a mikroregiony. Strategicky nutné pro rozvoj CR v destinaci je vyřešení jednotného

image regionu, podpora propagace a turistických informačních systémů (informační centra, naučné stezky).

Na tomto místě bych odpovídal na otázky položené v první kapitole, které byly klíčovými při zpracování této práce:

- 1) Existuje ve zkoumané oblasti dostatečné množství přírodních a kulturních atraktivit odpovídajících zájmům současného turisty?

Přírodní předpoklady v regionu výrazně převažují nad kulturními. To je dáno zejména řídkým osídlením oblasti, zachovalou přírodní krajinou a periferní geografickou polohou. Množství atraktivit je v Podkrkonoší velké, ale častým nedostatkem je jejich nedostatečná prezentace a zviditelnění a tedy i využití. Nutností pro rozvoj CR by měla být vzájemná inspirace a spolupráce místních obcí a mikroregionů.

- 2) Jak výrazně se projevuje sezónnost na daném území?

Rozdíl v přílivu turistů do oblasti mezi letní a zimní sezónou je markantní, nejvíce jich region navštěvuje od května do září. Větší návštěvnost během letní sezóny je dána příznivějším klimatem a zejména širší nabídkou služeb. Populární je zejména turistika a cykloturistika, v současnosti se do popředí dostávají i nové k přírodě šetrné formy turistiky (cykloturistika, agroturistika, ekoturistika, incentivní CR, hippoturistika). Možnosti CR v zimní sezóně jsou stále nedostačující. Region nabízí pouze několik ski areálů, které jsou ale nejvíce využívány obyvateli ze spádových oblastí. Turisté ze vzdálenějších oblastí dávají přednost Krkonoším s kvalitnější infrastrukturou (ubytování, stravování).

- 3) Slouží Podkrkonoší jako „narázníkové“ pásmo KRNAPu?

Neslouží. Zásadním důvodem je již zmíněné nedostatečné množství a kvalita ubytovacích a stravovacích služeb. Oblast také, až na výjimky (Safari ve Dvoře Králové n. L., Kuks či Bozkovské jeskyně), nedisponuje větším počtem lokalit národního či regionálního významu. Dalším důvodem je nerovnoměrné rozložení intenzity rekreace a turismu, která je více soustředěna do měst. Obce, které se nacházejí v odlehlějších částech regionu, většinou nejsou pro turisty dostatečně atraktivní a nebo jsou nedostatečně zviditelněny a propagovány.

- 4) Existují nové projekty rozvoje oblasti Podkrkonoší?

Neexistuje jednotný projekt rozvoje Podkrkonoší, oblast je na to příliš členitá a rozmanitá. Důležitý význam mají strategie rozvoje Královéhradeckého a Libereckého kraje, jejich zaměření je však příliš široké. Jednotlivé mikroregiony v oblasti mají

vypracované projekty rozvoje vlastních území či lokálních problémů. Hlavním problémem je, že dlouhodobé projekty se v Podkrkonoší začaly plánovat a zpracovávat až v posledních několika letech.

5) Jsou v Podkrkonoší skryté rezervy pro budoucí rozvoj cestovního ruchu?

Skryté rezervy oblasti jsou v nedoceněném místním kulturním a historickém dědictví (tvorba turistických produktů vycházejících ze specifiky oblasti), v jeho nedostatečné prezentaci a ve vhodném výběru cílových skupin (rodiny s dětmi, senioři, chalupáři).

Závěrem bych chtěl doplnit některé další náměty a postřehy pro případný další výzkum v této oblasti. V dalším výzkumu by již bylo vhodné orientovat se jen na část zkoumaného území Podkrkonoší (např. na mikroregion SoP), protože region Podkrkonoší je příliš rozsáhlý a rozmanitý. Zajímavým námětem pro výzkum je otázka, zda v podhůřích ostatních hor ČR (např. Šumava, Jeseníky, Krušné hory) bude potenciál a podmínky pro rozvoj CR podobné jako v Podkrkonoší? Tj. zda se dají výsledky této práce zaměřené na Podkrkonoší aplikovat na ostatní podhůří v ČR? Dle diplomové práce kolegyně Langové (2008), která se zabývala cestovním ruchem v podhůří Šumavy, jsem zjistil podobné výsledky. V Pošumaví je také nerovnoměrné rozložení a kvalita ubytovacích a stravovacích zařízení, hlavně je potřeba zvýšit kvalitativní úroveň těchto zařízení. Dle Langové tedy podhůří Šumavy neslouží jako „noclehárna pro Šumavu“ (Langová 2008, s. 14). Odhaduji tedy, že podobně tomu bude i u ostatních pohoří v Česku.

Seznam literatury a ostatních zdrojů

Odborná literatura

- BALATKA, B., KALVODA, J. (2006): Geomorfologické členění reliéfu Čech. Kartografie Praha, Praha, 80 s. a 3 mapové přílohy.
- BEDNÁŘOVÁ, H. (2007): Dopady CR na chráněnou krajinnou oblast (příkladová studie CHKO Žďárské vrchy). Bakalářská práce. KSGRR PřF UK Praha, 74 s.
- BÍNA, J. a kol. (2001): Hodnocení potenciálu cestovního ruchu na území ČR. Ústav územního rozvoje, Brno.
- DOHNAL, V., KOLÁŘ, O., PŘIKRYL, F., ŘÍMAN, J. (1985): Rajonizace cestovního ruchu ČSR. Merkur, Praha, 167 s.
- HENDL, J. (2005): Kvalitativní výzkum, základní metody a aplikace. Portál, Praha, 385 s.
- KOLÁŘ, J., BOHÁČ, P. (1996): Vyšší geomorfologické jednotky České republiky. Český úřad zeměměřičský a katastrální, Praha, 54 s.
- KOŘÍNEK, J. (1982): Zimní rekreace a životní prostředí na příkladu Krkonoš. Závěrečná práce PGS. PřF UK, Praha, 80 s.
- KOTRBA, M. (1968): Rajonizace cestovního ruchu v ČSSR. Merkur, Praha, 244 s.
- KUČEROVÁ, Z. a kol. (2006): Místní agenda 21 a Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2006 – 2015. CEP, Hradec Králové, 92 s.
- LANGOVÁ, J. (2008): Možnosti venkovského rozvoje cestovního ruchu v podhůří Šumavy. Diplomová práce. KSGRR PřF UK Praha, 122 s.
- LUBOJACKÝ, O. a kol. (2000): Rozvojové studie venkovských mikroregionů - Mikroregion Jilemnicko (součástí programu NISA – Přeshraniční rozvoj venkova). Liberec, 113 s.
- MACHOVÁ, H. (2005): Vybrané indikátory udržitelného rozvoje a management ochrany přírody v Krkonošském národním parku. Diplomová práce. Ústav pro životní prostředí PřF UK, Praha, 74 s.
- MARIOT, P., HOLEČEK, M., STRÍDA, M. (2005): Zeměpis cestovního ruchu. ČGS, Praha, 131 s.
- MARIOT, P., MÜLLEROVÁ, V. (1992): Zeměpis cestovního ruchu. SPN, Praha, 183 s.

- MARIOT, P. (1983): Geografia cestovného ruchu. Slovenská akademie vied, Bratislava, 252 s.
- NASAVRCKÁ, M. (2007): Trendy rozvoje CR v okrese Náchod. Diplomová práce. KSGRR PřF UK Praha, 107 s.
- NOŽIČKOVÁ, V. (2007): Výjezdový CR a rekreace obyvatel Nizozemska (se zaměřením na Česko). Bakalářská práce. KSGRR PřF UK Praha, 71 s.
- PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J. (2002): Výkladový slovník cestovního ruchu. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 448 s.
- SPURNÝ, Z. (1979): Hydrografie Krkonošského podhůří. Diplomová práce. Katedra kartografie a fyzické geografie PřF UK Praha, 167 s.
- ŠTĚPÁNEK, V., KOPAČKA, L., ŠÍP, J. (2001): Geografie CR. KSGRR PřF UK Praha, 225 s.
- TICHAVSKÝ, R., KULÍŠEK, P. a kol. (2005): Strategie trvale udržitelného turistického ruchu Společenství obcí Podkrkonoší. 30 s.
- VÁGNER, J., FIALOVÁ, D. a kol. (2004): Regionální diferenciace druhého bydlení v Česku. KSGRR PřF UK, Praha, 357 s.
- VYSTOUPIL, J. a kol. (2006): Atlas cestovního ruchu České republiky. MMR ČR Praha, ESF MU Brno, 156 s.
- VYSTOUPIL, J. a kol. (2007): Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR. Masarykova univerzita, Brno, 98 s.

Internetové odkazy

- CzechTourism (původně Česká centrála cestovního ruchu)
- <http://www.czechtourism.cz> (březen 2008)
- České dráhy, a.s. - <http://www.cd.cz> (červenec 2008)
- Elektronický portál územních samospráv - <http://www.epusa.cz> (březen 2009)
- Jilemnicko, svazek obcí – <http://www.jilemnicko-so.cz> (červen 2008)
- Lázeňský mikroregion - <http://www.lazensko.cz> (červen 2008)
- Lyžařská internetová centrála – www.skiindex.cz (červenec 2008)
- Natura 2000 - <http://www.nature.cz/natura2000-design3> (duben 2008)
- Podzvičinsko, sdružení obcí - <http://www.podzvicinsko.cz> (červen 2008)
- Regionální informační servis (RIS) - <http://www.risy.cz> (květen, červen 2008)

- Strategie rozvoje území společenství obcí Podkrkonoší pro období 2007 – 2013
- <http://www.podkrkonosi.info> (březen 2009)
- Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006-2020 - <http://www.kraj-lbc.cz> (červenec 2008)
- Venkovský mikroregion společenství obcí Podkrkonoší
- <http://www.podkrkonosi.info> (duben - květen 2008, březen – duben 2009)
- Veřejná databáze ČSÚ - <http://vdb.czso.cz> (březen, duben 2009)
- The World Tourism Organisation of the United Nations (UNWTO)
- <http://www.unwto.org> (březen 2008)

Ostatní (CD, mapové podklady)

- Český hydrometeorologický ústav: Atlas podnebí Česka – CD (2007). Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc.
- Geodézie ČS a.s. (2003): Česká republika, atlas 1: 100 000. Marco Polo, Praha.
- Cartography SHOCart (2003): Podkrkonoší, Velká cykloturistická mapa 1:75 000, SHOCart s.r.o., Brno.

PŘÍLOHY

Příloha č.1: Turistické oblasti a turistické regiony v ČR (<http://www.czechtourism.cz>).

Fotodokumentace z Podkrkonoší

Příloha č. 3: Chátrající Raisova chata s rozhlednou na vrcholu Zvičiny (671 m n.m.)
(Foto: archiv autora, červenec 2008).

Příloha č. 4: Typická roubená chalupa po rekonstrukci, Horní Brusnice (Foto: archiv autora, červenec 2006).

Příloha č. 5: Úpadek tradiční průmyslové činnosti – chátrající objekt zkrachovalé textilní továrny společnosti Tiba a.s. v obci Mostek (Foto: archiv autora, červenec 2008).

Příloha č. 6: Technická památka vodní nádrž Les Království, turisticky vyhledávaný cíl nejen českých turistů (Foto: archiv autora, červenec 2008).

Příloha č. 7: Nám. T. G. Masaryka s renesanční radnicí v historickém centru města Dvůr Králové nad Labem (Foto: archiv autora, červenec 2008).

Příloha č. 8: NKP Hospital Kuks, barokní zámek a historický hospital (Foto: archiv autora, srpen 2006).

Příloha č. 9: Typický příklad zmodernizovaného objektu druhého bydlení v obci Vítězná (Foto: archiv autora, říjen 2007).

Příloha č. 10: Výstavba nových luxusních domů v regionu, obec Hajnice (Foto: archiv autora, duben 2009)

Příloha č. 11: Žalostný stav kostela sv. Anny z roku 1692, obec Staré Buky v Podkrkonoší (Foto: archiv autora, duben 2009)

Příloha č. 12: Historický střed města Pilníkov (městská památková zóna) (Foto: archiv autora, duben 2009)

Příloha č. 13: Moderní multifunkční sportovní dětské hřiště – účelové využití peněz z dotací a rozpočtu obce, město Pilníkov (Foto: archiv autora, duben 2009)

Příloha č. 14: Malebná kopcovitá krajina Podkrkonoší s výhledem na Krkonoše (uprostřed Černá hora, 1299 m n. m.) a obec Chotěvice (Foto: archiv autora, duben 2009)